

MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

122. Birleşim

3 . 6 . 1965 Perşembe

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak Özeti	576:577	dışı demeci.	580:581
2. — Gelen kâğıtlar	577:578	3. — Adana Milletvekili Kemal Sarı- ibrahimoğlu'nun, buğday fiyatlarının sü- ratle düşmesi karşısında Hükümetin ted- bir alması gerektiğine dair gündem dışı demeci.	581
3. — Yoklamalar	578,579	4. — Muğla Milletvekili Cevdet Os- kay'ın, son zamanlarda jandarma kara- kollarında vatandaşlara dayak atılması olayları karşısında tedbir alınması iea- bettığı konusunda gündem dışı demeci.	581: 582
4. — Başkanlık Divanının Genel Ku- rula sunuşları	579	5. — İzmir Milletvekili Arif Ertun- ga hakkında Başkanlık Divanı kararı.	582:610, 611:614
1. — Mardin Milletvekili Talât Oğuz' un azınlıklarla ilgili mahkeme kararları- nın, takibinin durdurulması hakkındaki Hükümet kararının doğru olmadığına da- dair gündem dışı demeci.	579:580		
2. — Giresun Milletvekili M. Kemal Çilesiz'in, Doğu - Karadeniz bölgesi hal- kının ekonomik hayatında önemli rol oy- nyacak olan Giresun kâğıt fabrikasının ne zaman yapılacağı hakkında gündem			

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Amasya Milletvekili Reşat Arpacıoğlu, son günlerde gelişen cereyanlara karşı uyanık bulunulması ve Hükümetin tedbir alması gerektiği,

Ankara Milletvekili Ahmet Üstün, Türk-Rum ilişkilerinin yeniden ele alınmasının köylerde istismar edildiği, buna karşı tedbir alınması icabettiği,

Konya Milletvekili Rüstü Özal, bazı illerde haşhaş ekiminin yasaklanmasının halkı mağdur ettiği, bu kararın yeniden tetkik edilerek bu mağduriyetlerin önlenmesi gerektiği,

Aydın Milletvekili Orhan Apaydın, Trabzon Milletvekili Ali Şakir Ağanolu'nun dünkü birleşimde tutanaklara geçen bir cümlesinin tutanaklardan çıkarılması konularında gündem dışı demeçte bulundular.

Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Millet Meclisinin toplanma ve çalışma saatleri hakkında önergesi, üzerinde yapılan görüşmelerden sonra aşağıdaki şekilde kabul olundu.

1. Millet Meclisi, Salı, Çarşamba Perşembe ve Cuma günleri Saat 15,00 te toplanır. Gündeminde bulunan kanun tasarı ve tekliflerini ve diğer işleri görüşür.

2. Gündemde, Anayasanın 88 nci maddesinde yazılı genel görüşme ve Meclis araştırması konuları mevcudolduğu takdirde, Millet Meclisi munhasıran bu maddeleri görüşmek ve seçimleri yapmak üzere sabahları saat 10,00 da toplanır. Müzakerelere saat 13,00 te son verilir. Bir gün içinde müzakeresi tamamlanmayan işleri görüşmesine ertesi günü sabahleyin devam olunur. Mutat toplantı günleri dışında toplantı yapılmaz.

Gündemde genel görüşme ve Meclis araştırması takrirleri mevcudolmayan günlerde Meclis sabah toplantısı yapmaz.»

Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu ve 2 arkadaşının, Avukatlık kanunu teklifinin, İktüzüğün 36 nci maddesi gereğince gündeme alınmasına dair önergesi kabul olundu.

Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Rahmi Arıkan ile Bolu Milletvekili Ahmet Çakmak'ın, 5614 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifinin geriverilmesine dair önergesi okunarak teklifin geriverildiği bildirildi.

İstanbul Milletvekili Fahrettin Kerim Gökay'ın, Devlet memurları kanunu tasarısı ve bununla ilgili teklifinin öncelik, ivedilik ve takdimen görüşülmesine dair önergesi, C. Senatosu ve T. B. M. M. Karma komisyonlarından gelecek kanun teklif ve tasarıları ile Seçim Kanununda yapılacak tadillere dair kanun tasarısından sonra görüşülmek kaydıyla, kabul olundu.

Ankara Milletvekili Ferhat Nuri Yıldırım'ın, Cumhuriyet Senatosu Niğde Üyesi Kudret Bayhan ve 3 arkadaşının, 1111 sayılı Kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi, Konya Milletvekili Ahmet Gürkan ve Ankara Milletvekili Ferhat Nuri Yıldırım'ın, 5585 sayılı Kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi.

Tokat Milletvekili H. Ali Dizman'ın, askerlik hizmetlerinin emeklilik ve terfiden sayılması hakkında kanun teklifi ile Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Hilmi Onat ve Aydın Milletvekili Mehmet Yavaş'ın, Maaş Kanununa ek 4379 sayılı Kanunla bu kanunu tadil eden 5585 ve 6724 sayılı kanunlara bazı maddeler ilâvesi hakkındaki kanun tekliflerinin, İktüzüğün 36 nci maddesi gereğince gündeme alınmasına dair önergesi reddolundu.

Adalet Komisyonu Başkanı İsmail Hakkı Tekinel'in, ceza ve infaz kanunu tasarısının öncelik ve ivedilikle görüşülmesine dair önergesi kabul edildi.

Diyarbakır Milletvekili Adnan Aral'ın, Doğu ve Güney - Doğu istikametlerine motorlu tren işletilmemesi sebebine,

Diyarbakır Milletvekili Adnan Aral'ın, Devlet Demiryolları işçilerine, Anayasanın vaadettiği ücret verilmesi hususunda bir tedbir alınıp alınmadığına,

Erzurum Milletvekili Nihat Diler'in, Ankara - Erzurum - Kars arasında motorlu tren işletilmesinin düşünülüp düşünülmediğine,

Erzurum Milletvekili Nihat Diler'in, Erzurum'a bağlı ilçelerin bazı büyük nahiyelerinde birer PTT ajansı açılıp açılmıyacağına dair sozularına Ulaştırma Bakanı Mithat San,

Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca'nın, Erzurum'da restore edilmekte olan Ulu Camiin

hangi tarihte halkın hizmetine açılacağına dair sorusuna da Devlet Bakanı Hüseyin Ataman cevap verdiler.

780, 824, 843,844, 845, 864, 871, 872,873,875, 879, 881, 882, 884, 886, 907, 914, 920, 926, 927 928, 931, 934, 935, 938, 943, 945, 955, 956, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964,965,966,982,994,996, 1000, 1002, 1003, 1004, 1005, 1006, 1007, 1008, 1009, 1010, 1011, 1013, 1015, 1016, 1017, 1018, 1019, 1020, 1021, 1025, 1040, 1042, 1044, 1045, 1050, 1051, 1052, 1053, 1054, 1064, sayılı sorular ilgili Bakanlar;

831, 836, 842, 851, 868, 902, 936, 964, 993, 1026, 1038, 1061, 1062, 1067, 1068, 1069, 1070, sayılı sorular da soru sahipleri Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından gelecek soru gününe bırakıldı.

800, 818, 837, 869, 974, 933, 944,967,968,969, 970, 971, 972, 974, 975, 976, 977, 978, 980, 981, 985, 987, 988, 989, 992, 995, 997, 1014,1022,1029, 1030, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037, 1041, 1043,

1046, 1047, 1048, 1049, 1055, 1056, 1057, 1058, 1060, 1063, 1065, 1066 sayılı sorular, soru sahipleri ikinci defa Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından düştü.

973, 999 sayılı sorular soru sahiplerinin isteği üzerine geriverildi.

979, 983, 984, 986, 1001, 1012, 1027, 1028, 1059, sayılı sorular da soru sahipleri izinli olduklarından gelecek soru gününe bırakıldı.

937, 990, 1023, 1024, sayılı sorular, sahipleri Bakan olduklarından cevaplandırılmadı.

3 . 6 . 1965 Perşembe günü saat 10,00 da toplanılmak üzere (Saat 18,20 de) birleşime son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Mekki Keskin

Kâtip
Yozgat
İsmet Kapısız

Kâtip
Kastamonu
Sabri Keskin

SORULAR

Sözlü sorular

1. — Aydın Milletvekili M. Şükrü Koç'un, Menderes Havzasının en verimli topraklarından olan Söke ovasının ıslâhı için, 1965 yılında, alınacak tedbirlerin neler olacağına dair sözlü soru önergesi Tarım ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlıklarına gönderilmiştir. (6/1071)

2. — Konya Milletvekili Fakih Özlen'in, Devletin gizli olması gereken bilgilerini Son Havadis Gazetesine veren sorumlular hakkında her hangi bir işlem yapıp yapılmadığına dair sözlü soru önergesi, İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (6/1072)

3. — Hatay Milletvekili Sırrı Hocaoğlu'nun, Millî Emniyet raporlarının istiyen herkese, yayınlanmak üzere, verilip verilmeyeceğine dair

sözlü soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir (6/1073)

Yazılı sorular

4. — Aydın Milletvekili M. Şükrü Koç'un, Millî Emniyet dosyalarından istiyen herkesin faydalanıp faydalanamayacağına dair yazılı soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir (7/735)

5. — Zonguldak Milletvekili Kenan Esengin'in, 19 Mayıs 1965 tarihli Adalet Gazetesinin yayınları karşısında Hükümetin ne düşündüğüne dair yazılı soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (7/736)

6. — Bilecik Milletvekili Şadi Binay'ın, çıraklar için Sosyal Sigortalar Kanununa geçici bir madde ilâvesinin düşünülüp düşünülmediğine dair yazılı soru önergesi, Çalışma Bakanlığına gönderilmiştir. (7/737)

2. — GELEN KÂĞITLAR

Tasarı

1. — Bolu ilinin Mengen kazası Pazarköy nüfusunda kayıtlı Ali oğlu Hayriye'den doğma 1341 doğumlu Hayrettin Hami Demiralp'in cezalarının affı hakkında kanun tasarısı (1/864) (Adalet Komisyonuna)

Raporlar

2. — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilât ve Memurları Kanununun bâzı maddelerini değiştiren 4258 sayılı Kanunun 2 nci maddesi ile 4862 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve

Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/856) (S. Sayısı: 984)

3. — Kocaeli Milletvekilleri Nihat Erim ile Şahabettin Bilgisu'nun, 1 Mart 1958 tarihinde batan Üsküdar vapuru facia kurbanlarından henüz tazminata hak kazanamamış kanuni mirasçılara tazminat ödenmesine dair kanun teklifi ve Ulaştırma, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/689) (S. Sayısı: 986)

4. — Ordu Milletvekili Şadi Pehlivanoglu ile Ankara Milletvekili İbrahim Sıtkı Hatipoğlu'nun, 5027 sayılı Temsil Ödeneği Kanununun, muhtelif kanunlarla değiştirilen veya ekler yapılmış bulunan birinci maddesinde değişiklik yapılması hakkındaki 346 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (2/826) (S. Sayısı : 987)

5. — İzmir Milletvekili Arif Ertunga ve 6 arkadaşının, 19 . 2 . 1963 tarih ve 202 numaralı Kanunun 6 ncı maddesinin 1 nci fıkrasının tadiline dair kanun teklifi ve Tarım, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/562) (S. Sayısı : 988)

Cumhuriyet Senatosundan gelen işler

6. — Cumhuriyet Senatosu Üyesi Ragıp Üner'in, Türkiye'ye gerek hariçten ithal suretiyle giren ve gerekse memlekette imâl edilen eşya ve malzeme içerisine Türkçe Prospektüs konulmasına dair kanun teklifi ile Bursa Milletvekili Ziya Uğur'un, ithal edilip satışı arz edilecek mallara ait katalog ve izahnamelerin Türkçeleştirilmesi hakkında kanun teklifi (Millet Meclisi 2/579, 2/580; Cumhuriyet Senatosu 2/154) (Millet Meclisi S. Sayısı: 662, Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı: 622) (Ticaret Komisyonuna)

B İ R İ N C İ O T U R U M

Açılma saati : 10,00

BAŞKAN — Başkanvekili Mekki Keskin

KÂTİPLER : Sabri Keskin (Kastamonu), İsmet Kapısız (Yozgat)

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz yoktur. Bugün

saat 15,00 te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 10,10

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Mekki Keskin

KATİPLER : İsmet Kapısız (Yozgat), Sabri Keskin (Kastamonu)

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır. Otomatik cihaza lütfen işaret buyurunuz.

İHSAN ATAÖV (Antalya) — İsmen yoklama yapılmasını rica ediyorum.

BAŞKAN — Kalabalık gördüğümüz için vakit almyahm diye lüzum görmedik. («Lüzum yok» sesleri.)

Bir arkadaşımız isterse o şekilde yaparız. Israr ediyor musunuz?

İHSAN ATAÖV (Antalya) — Israr ediyorum.

BAŞKAN — Peki efendim. İsmen okuyalım. («Lüzum yok» sesleri.) İhtüzüğümüz gereğince yoklamanın nasıl yapılacağı malûm. Madem ki Ataöv arkadaşımız ismen okunmasını istediler. İsmen yapılacaktır. Başkanlık kalabalık gördüğü zaman buna lüzum görmüyordu. («Ekseriyyet var» sesleri.)

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz var, görüşmelere başlıyoruz.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

BAŞKAN — Gündem dışı pek çok arkadaşımız söz istemektedirler. Arkadaşlara bir kere daha hatırlatıyorum; gündem dışı söz istemeleri, mühim günlük aktüalitelere hakkında, gecikmesinde mahzur olan çok mühim meseleler hakkında olur. Memleket meseleleri, şu ve bu gibi haller için vekâletlerle temas edilip öğrenilmesi mümkün olan işler için söz almamalarını bilhassa arkadaşlardan rica ediyoruz. Biz artık dördüncü sene olarak arkadaşların bu arzunu yerine getiriyoruz ama tatbikatı bu olması lâzımgelir.

Sayın Eren, gündem dışı konuşmanız ne hakkında idi? («Yok» sesleri.) Yok mu efendim? Peki.

Sayın Nurbaki?.. («Vazgeçti» sesleri.)

1. — *Mardin Milletvekili Talât Oğuz'un, azınlıklarla ilgili mahkeme kararlarının tatbikinin durdurulması hakkındaki Hükümet kararının doğru olmadığına dair gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Sayın Talât Oğuz, ne hususta konuşacaksınız?

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Ne hususta konuşacağımı daha evvel izah etmiştim.

BAŞKAN — Arkadaşlarım, bir hususu hatırlatayım...

TALÂT OĞUZ (Mardin) — İzah edeyim efendim birkaç kelime ile.

BAŞKAN — Efendim söyliyelim, müsaade eder misiniz?

Gündem dışı konuşmaların konuşturulup konuşturulmaması Başkanın takdirine bağlı bir haldir. Bunun için arkadaşlarımız konuşmak istiyorlarsa, daha evvel mevzularının müsait olup olmadığı hakkında Başkana itimat telkin etmeleri lâzımdır, yani bilgi vermeleri lâzımdır. Siz burada söz istiyorsunuz, iki cümle iki bir şeyler söylüyorsunuz ama ne dereceye kadar bu konuşmanız beni tatmin edecek, bilmiyorum. Şimdi buyurun Sayın Oğuz, oradan söyleyin.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Efendim, azınlıklarla ilgili olarak Hükümetin almış olduğu bir karar hakkında.

Bir de ayrı olarak...

BAŞKAN — İki mevzu üzerinde konuşamazsınız.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Hükümetin Şarkta bulunan memurlar hakkında ve azınlıklarla ilgili olarak almış olduğu kararlar üzerinde konuşacağım.

BAŞKAN — Şarktaki memurlar hakkındaki malfumatı ilgili Bakandan veya Başbakandan sorar alırsınız efendim.

Buyurunuz azınlıklar hakkında konuşunuz. Beş dakika ile mukayyetsiniz.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Çok muhterem arkadaşlarım; azınlıklarla ilgili olarak Hükümetin itti haz etmiş olduğu karar üzerine huzurunuzu işgal ettim.

Muhterem milletvekilleri, ekalliyet hukuku ile ilgili olarak gerek adli, gerek idari kararların infaz edilmemesi babında Hükümet arafından bir karar itti haz edilmiş bulunmaktadır. İtti haz edilen bu karar mer'î Anayasamızın 132 nci maddesine aykırı bulunmaktadır. 132 nci maddenin istihdaf ettiği husus şudur : «Gerek idare, gerek yürütme organı ve gerekse yasama organı adli mercilerden itti haz edilen kararların infazını geciktiremez, değiştiremez.» Anayasa hükmünün bu durumu karşısında, Hükümetin almış olduğu bu karar Anayasayı ihlâle müntehi bir davranışı ifade eder ki, bu doğru değildir. Bu görüşümü takviye babında meseleyi bir misalle izah etmek isterim. Bizim Mardin vilâyetinin Midyat kazasının Güney - Doğusunda Süryanii Kadim Kilisesi mevcuttur. Bu kilisenin tarihî ve turistik değeri çok önemlidir. İmparator Justinianus tarafından inşa edilen ve tarihî değeri olan bu kilisenin tescili babında açılan dâvanın hitamında, mahkeme karar vermesine rağmen, Hükümet tarafından itti haz edilen bu karar muvacehesinde Tapu Kadastro Umum Müdürlüğü kararı tescil etmemektedir. O bakımdan Anayasa nizamı içinde bulunan ve aynı ülküyü benimsiyen, aynı ülkeye bağlı olan azınlık olsun, Türk olsun, kim olursa olsun, kanun ve nizamları eşit olarak tatbik etmekle mükellefiz. Aksi takdirde Anayasaya aykırı bir görüşü benimseriz ki, bu da istikbale muzaf olarak çok tehlikeli sonuçlar doğurabilir.

Görüşlerim bundan ibarettir. Saygılarımı sunarım.

2. — Giresun Milletvekili M. Kemal Çilesiz'in, Doğu - Karadeniz bölgesi halkının ekonomik hayatında önemli rol oynayacak olan Giresun kâğıt fabrikasının ne zaman yapılacağı hakkında gündem dışı demeci.

BAŞKAN — Sayın Çilesiz sizin mevzuunuz nedir?

MUSTAFA KEMAL ÇİLESİZ (Giresun) — Giresun'da kâğıt fabrikasının ne zaman yapılacağı hakkında.

BAŞKAN — Buyurunuz. Giresun kâğıt fabrikasının ne zaman yapılacağı hakkında.

MUSTAFA KEMAL ÇİLESİZ (Giresun) — Muhterem arkadaşlarım, bütçe müzakereleri sırasında, gerek Sayın Başbakan, gerekse Sayın Başbakan Yardımcısının, 3 ncü İnönü Hükümetinin hazırlamış olduğu 1965 İera programının aynen tatbik edileceğini ifade etmeleri, memlekette büyük bir ferahlık yaratmıştır.

Bu İeraat plânının gereği olan, Karadeniz vilâyetlerinden, Ordu'da yapılan soya yağı fabrikasının faaliyete geçtiğini büyük bir memnuniyetle öğrenmiş bulunuyoruz.

Bunu tahakkuk ettiren hükümetleri tebrik ederim.

Trabzon'da, çimento fabrikasının, ihale edilerek, 3 ncü İnönü Hükümeti zamanında temelini atılmış olması ve yeni Hükümetin de bu büyük tesisi titizlikle ve süratle devam ettirmesi, bizleri son derece memnun etmiştir.

Karadenizle ilgili bu yatırımlar serisinden biri de yine, 3 ncü İnönü Hükümeti zamanında yer seçimi tamamlanmış ve finansmanı 1964 - 1965 İera Plânına konulmuş olmasına rağmen, Giresun Aksu Mihaniki Hamur ve Gazete Kâğıdı Fabrikasının yatırımları henüz ihale safhasına geçememiştir.

Hükümet yetkilileri, bunların dış kredilerinin sağlanmamış olmasından bahsetmektedirler. Halbuki kredi mevzuu hükümetler arasında müzakere edilerek halledilecek konulardandır. Bu bakımdan, Giresun Kâğıt Fabrikasının ihalesi ve inşaata geçmesi dış krediyi beklemek gibi bir sebebe bağlanamaz.

Bu itibarla Giresun Aksu Kâğıt Fabrikasının, plân dönemi içinde gerçekleştirilmesi için, yeni Hükümetten, İnönü Hükümeti zamanında sarf edilen gayretlerin devam ettirilmesini ve

bu projenin süratle gerçekleştirilmesi için lüzumlu tedbirleri almasını istirham ederim.

Ekonomik bir işletmeye sahibolmayan ve bir orman mıntıkası olan Giresun'da, bu kâğıt fabrikasının kurulması sayesinde günden güne heder olan orman mahsullerimiz değerlenecek, işsiz vatandaşlara da iş temin edilmiş olacaktır.

Doğu - Karadeniz Bölgesinin iktisadi hayatına önemli şekilde etki yapacak olan bu kâğıt fabrikasının temelinin atılacağı günü bütün Giresunlular sabırsızlıkla ve heyecanla beklemektedirler.

Sayın Bakandan, fabrikanın temelini ne zaman atılacağına açıklanmasını rica eder, hepinizi hürmetle selâmlarım. (Alkışlar.)

BAŞKAN — Sayın Esengin.

KENAN ESENGİN (Zonguldak) — Vazgeçtim.

3. — Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, buğday fiyatlarının süratle düşmesi karşısında Hükümetin tedbir alması gerektiğine dair gündem dışı demeci.

BAŞKAN — Sayın Sarıbrahimoğlu, mevzuu kısaca söyleyiveriniz, sizin konunuz buğday fiyatları hakkında mıdır?

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Evet.

BAŞKAN — Buyurun, kısaca olsun lütfen.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Muhterem arkadaşlarım, çiftçinin büyük bir derdi mevzuubahistir. Çukurova'da buğday mahsulü, Cenupta umumiyetle erken idrak edilmektedir. Kanunen 1 Haziranda buğday fiyatlarının tâyini mümkün iken buğday fiyatları tâyin ve ilân edilmediği ve Ofis tarafından alıma geçilmediği için, aldığım haberlere göre, buğday fiyatları 70 ilâ 73 kuruştan süratle 65 hattâ 60 kuruşa kadar düşmektedir. Hükümetin nazarı dikkatini celbetmek isterim. Hiçbir sebep yok iken buğday fiyatlarının süratle düşmesinin ve bu suretle birtakım gözü açık aracılardan geniş müstahsıl kütlesini istismar etmesinin önüne geçilmesi iktiza etmektedir. Esasında buğday fiyatları geçen seneki seviyede kaldığı takdirde Çukurova ve umumiyetle Anadolu çiftçisi zarar edecektir. Çünkü mal ve eşya fiyatları geçen seneden bu yana en az % 5 ilâ % 20 arasında bir artış göstermiştir. Bilhassa zirai gübreler, zirai ilâçlar ve zirai makinaların fiyatlarında

büyük artışlar olmuştur. Geçen seneki fiyatlarla buğday alımı demek, fiilen buğday fiyatlarını düşürmek demektir. Bu itibarla buğday fiyatlarında da en az birkaç kuruş zam yapılması zaruridir. Bilhassa Ofisin derhal müdahale mubayaalarına başlamasında büyük zaruret ve fayda bahis konusudur. Hükümetin nazarı dikkatini celbeder, biran evvel harekete geçmesini istirham ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Ferhat Nuri Yıldırım, ne hakkında idi efendim?

FERHAT NURİ YILDIRIM (Ankara) — Vazgeçtim.

4. — Muğla Milletvekili Cevdet Oskay'ın, son zamanlarda artan, jandarma karakollarında vatandaşlara dayak atılması olayları karşısında tedbir alınması icabettiği konusunda gündem dışı demeci.

BAŞKAN — Sayın Oskay, varlar mı efendim? («Var» sesleri.) Biraz çabuk olun efendim. Zaten çok oldu gündem dışı söz talebi.

Sayın Oskay, ne hakkında idi?

CEVDET OSKAY (Muğla) — Jandarma dayacağı hakkında.

BAŞKAN — Bunu Jandarma Umum Kurmandanıyla görüşseniz veya Bakanla. İçişleri Bakanı her zaman emrinizdedir, telefonla sorabilirsiniz.

Buyurun, kısaca söyleyin.

CEVDET OSKAY (Muğla) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bilhassa son zamanlarda gerek gazetelerde ve gerekse Meclis kürsüsüne sık sık getirilen bir konunun yeni ve çok tipik ve o nisbette de acıklı bir örneğini arz etmek üzere huzurunuzda gelmiş bulunuyorum. Arz edeceğim konu, hangi siyasi kanaati taşırlarsa taşırsınlar, vatandaşların hâlâ jandarma dayacağının ıstırabını çekmiş olmasıdır. Hâdisi Fethiye'nin Çobanisa köyü ile Gölhisar'ın Kızıllar köyü arasında bir mera ihtilâfından doğmuştur. Bu ihtilâfların çözülme mercii mahkemeler veya idari makamlardır. Jandarmanın bu gibi olaylarda ancak yetkililerinin verdikleri emirleri uygulaması gerekir. Hal böyle iken doğrudan doğruya ihtilâfa müdahale ederek bilhassa bir köy halkını korumak gayesiyle diğer tarafa eziyet etmek, dayak atmak, işkence etmek artık çok geride bırakmamız icabeden olâylar olması gerekir. Fakat vâkı dayak ve eziyet yüzünden bâzı vatandaşlar hastanelerde yatmaktadır. Olayın

önemi dolayısıyla biran evvel ilgili bakanlıklarca müfettişlerin gönderilmesi istenmektedir. Köylülerimizin bu arzularını Meclis kürsüsünden Hükümetin dikkat nazarlarına arz etmeyi faydalı gördüm. Gerekli alâkanın hemen gösterilmesini istirham ederim.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Gündeme başlıyoruz. Gündemin 1 - 2 - 3 - 4 - 5 ve 6 sıra sayısındaki işler öğleden evvel görüşeceğimiz işler olduğu için 7 sıra sayısındaki işimize başlıyoruz.

5. — *İzmir Milletvekili Arif Ertunga hakkında Başkanlık Divanı kararı.*

BAŞKAN — Yüksek malûmlarımız olduğu veçhile Sayın Ertunga hakkında arkadaşımız Haydar Özalp bir soru önergesi vermişlerdi. Bu eihet Divanda tezekkür edildi, Anayasa Komisyonundan soruldu, Divanda vardığımız kararı okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlık Divanı Kararı
Karar No. 128 Karar tarihi : 31 . 5 . 1965

Millet Meclisi Başkanlık Divanı, 31 Mayıs 1965 Pazartesi günü saat 11,00 de Başkan Fuad Sirmen'in Başkanlığında (Başkanvekili Ferruh Bozbeyle, Nurettin Ok; Divan Kâtibi Nurettin Akyurt, İsmet Kapisız, Sabri Keskin, Süreyya Öner, Nevzat Şener, Veli Uyar; İdare Âmiri Süleyman Bilgen, Muslih Görentaş ve Zühtü Pehlivanlı hazır oldukları halde) toplanmış ve

Niğde Milletvekili Haydar Özalp'ın 9 . 7 . 1964 tarihli «Ziraat Odaları Birliği İdare Heyeti Başkanlığına seçilen ve halen altı aydır bu vazifede bulunan İzmir Milletvekili Arif Ertunga'nın Anayasanın 84 neü maddesine göre milletvekilliği sıfatının devam edip etmediğinin açıklanması» hakkındaki Millet Meclisi Başkanlığından sözlü soru önergesi üzerine meseleyi tetkik ve Başkanlık adına verilecek cevabın esasını hazırlamakla görevlendirilen Divan Üyesinin verdiği izahat neticesinde, bu hususta Anayasa Komisyonundan mütalâa istenmesi kararlaştırılmış ve bu kere alınan mütalâa üzerine yapılan müzakere sonunda, «Anayasanın 78 nei maddesi muvacesinde, Ziraat Odaları Birliği Yönetim Kurulu Başkanlığı vazifesinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği ile bağdaşmadığı, ancak, bu vazifeyi kabul etmiş olan İzmir Millet-

vekili Arif Ertunga'nın milletvekilliği sıfatının düşüp düşmediği hususunda karar ittihazının Meclis Heyeti Umumiyesine aid olduğu ve konunun, gündemin sunuşlar kısmına alınarak nihai karar verilmek üzere Yüce Meclise arzını», (128) numaralı karar olarak kabul etmiştir.

Başkan
Fuad Sirmen
İmza

Başkanvekili
Nurettin Ok
İmza
Divan Kâtibi
İsmet Kapisız
İmza

Divan Kâtibi
Süreyya Öner
İmza
Divan Kâtibi
Veli Uyar
İmza
İdare Âmiri
Muslih Görentaş
İmza

Başkanvekili
Ferruh Bozbeyle
Muhalifim (*)
İmza
Divan Kâtibi
Nurettin Akyurt
İmza
Divan Kâtibi
Sabri Keskin
Muhalifim. Sayın Bozbeyle'nin muhalefet şerhine iştirak ediyorum.
İmza
Divan Kâtibi
Nevzat Şener
İmza
İdare Âmiri
Süleyman Bilgen
İmza
İdare Âmiri
Zühtü Pehlivanlı
Sayın Ferruh Bozbeyle'nin muhalefetine iştirak ediyorum.
İmza

(*) Başkanlık Divanı, Sayın Ertunga tarafından kabul edilen görevin hangi esbabı muhibeyle üyelikle bağdaşamayacağına, bağdaşmadığı kabul edildiğine göre yapılacak muamelemin de ne olduğunu görüş olarak tesbit ettikten sonra Genel Kurula arz etmesi gerekirdi.

1 . 6 . 1965

Ferruh Bozbeyle
İmza

BAŞKAN — Başkanlık Divanı kararı hakkında söz istiyen arkadaşlarımızın isimlerini sırasına göre okutuyorum. Sayın Aydın Bolak, Kadri Özek, Kemal Bağcıoğlu, Emin Paksüt... Başka efendim?.. Yok. Sayın Bolak buyurunuz.

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlarım, Başkanlık Divanının Yüce Heyetinize vâkı sunuşu ile bir arkadaşımı-

zın milletvekilliğinin düşüp düşmediğine karar vereceksiniz. Kararınızın hukukî neticesi en kısa ifadesiyle halen içinizde bulunan bir arkadaşınızın milletvekili sıfatını kaybedip kaybetmediği hususudur. Mesele bu hüviyetiyle siyaset anlayışının dışında tamamen ve mahzû hakikat bir hukuk meselesidir. Mâruzatımı bu ölçüde değerlendirmenizi Yüce Heyetinizden hassaten istirham ederim. Bendeniz yüce huzurlarınıza çıkmadan evvel meselenin kendi hukukî tefekkürüm içinde yaptığım münakaşasında kendi kendime evvelâ şu suali sordum ve şu suali kendim cevaplamıya gayret ettim ve vardığım cevap üzerine huzuruza geldim. Sayın Ertunga mebuslukla, milletvekilliğiyle bağdaşmayan bir göreve seçilmiştir. Seçildikten sonra hizmete devam ederken kendisinin seçiminin muteber olmadığı, bâtil olduğu yargı yeri tarafından hükme bağlanmıştır.. Şimdi soru, Yüce Heyetinizin sorusu ve kararı şu olacaktır; seçimi iptal edilen Arif Ertunga'nın milletvekilliği seçimi de iptal edilmeli midir sualini hukuk lisanı içinde şöylece de telhis etmek mümkün. Milletvekilliği ile içtimaî caiz olmıyan bir hukukî hâdisenin kaza merciiince vukuu tarihine şâmil olmak üzere iptali kararına rağmen milletvekilliği sıfatı ile içtimaî caiz olmıyan hâdisenin devamı iddiasıyla bir hüküm tesis etmek mümkün müdür ve bu hüküm tesisi Yüce Parlâmento tarafından mümkün görülürse teşriî faaliyetin hüviyeti hangi noktadan zedelenir? Kendime sorduğum sual budur.

İkinci sorum şudur; bir kimsenin milletvekilliği sıfatıyla, milletvekilliği sıfatı sebebiyle, bir seçimi bâtil sayılmışsa ve bu butlan kararı bir yargı yerinden sâdir olmuşsa bu kararın râmına Yüce Parlâmentonun bu karar yokmuşçasına bir karar tesis etmesi mümkün müdür? Böyle bir kararın tesisi yargı yerlerinin kararlarının mahiyet ve netayicine tebdil mahiyetinde bir karar demek midir? Kendime sorduğum ikinci sual budur. Şimdi cevaplarımı arz edeyim. Hukukta butlan ikidir; birisi nisbî butlan, diğeri de mutlak butlandır. Mutlak butlana taallûk eden hüküm butlanına karar verilen fiilin yokluğudur, kenlemyekûn oluşudur. O fiile hiçbir hukukî hükmün terettübetmeyişidir, vâkı olmamış sayılmasıdır veyahut bir başka tâbirle ademî vukuudur. Mutlak butlana tabi bir fiilin mevcudiyeti : Bir, şu neticeyi tevlideder, hükme

ihtiyaç göstermeksizin yokluğu. İki, hüküm lâ-yık olmuşsa hükümle yokluğu.

Şimdi hâdisede Danıştayın bir kararı vardır. Danıştay kararında milletvekilliği seçiminin, milletvekilliği sıfatının Sayın Ertunga'nın, Odalar Birliği seçimine iştirak için mâni sebebolarak tescil etmekte ve seçimini iptal etmektedir. İptal keyfiyeti seçimin vuku bulduğu anda doğan bir keyfiyettir ve o tarihten beri Sayın Arif Ertunga seçilmemiş kişidir. Seçilmemiş kişinin hukukî tasarrufları mümkün ve muteber değildir. Bu fiilin bu karar dolayısıyla Sayın Ertunga'nın seçilmemiş olduğu halde Odalar Birliği bünyesinde yaptığı tasarrufların hukukî sıhhat derceci ne olacaktır; bu da ayrı bir hukuk konusu olacaktır. Ama Yüce Parlâmentoyu şu anda ilgilendiren husus ve karar vermekle mükellef olduğu husus, Arif Ertunga Odalar Birliğine seçilmiş midir, seçilmemiş midir? Hukukta butlana müstenid olduğu halde bir fiil, butlanın devam ettiği haller vardır, meselâ, bir hâkimin hüküm ve kaza merciiince oturabilmesi Türk mevzuatında şartlara bağlıdır. Bir kişinin bu şartları haiz olmadığı halde kaza kürsüsünde hüküm tesis etmesi ve Türk Milleti adına karar tesis etmesi mümkün ve muhtemeldir. Ve hattâ bu hatanın bir maaş bordrosuyla da teyidi mümkündür. Ama butlan sabit olduğu anda hüküm yoklukla mualeldir. Şimdi hukukî nokta budur. Seçilmiş midir, seçilmemiş midir? Eğer seçilmişse seçildiği andan itibaren milletvekilliği sıfatının zevaline karar verebilirsiniz. Ama bir yargı mercii seçilmediğini karara bağlamışsa ve bu karar kesinleşmişse ve bu kararın mutlak butlan olması sebebiyle hâdisede doğum tarihine ircaı zaruri ise, hukukun temel kaidesi ise Yüce Parlâmentonun, Danıştayın bu kararı hilâfına Arif Ertunga Odalar Birliğine âza seçilmiştir veya reis seçilmiştir diyerek onun bu defa da milletvekilliği sıfatını yok etmesi mümkün değildir.

Şimdi Meclis, Yüce Heyetiniz neyi kararlaştıracaktır? Arif Ertunga'nın milletvekilliği ile bağdaşmayan bir fiille iştirakini karara bağlayacaktır. Böylece Meclisiniz, Yüce Meclisiniz ilâm ile aksi sabit olan bir hususu karara bağlayacaktır. Danıştay demektedir ki; «Ben seni seçilmemiş farz ediyorum.» Yüce Meclisiniz de demektedir ki, «Ben seni seçilmiş farz ediyorum.» seçilmiş farz ediyorum ki, milletvekilliği sıfatını

yok edeceğim. Bu iki netice hukukî alanda birbirleriyle bağdaşmayan iki neticedir. Nitekim Divanın meseleyi Yüce Heyete getirmiş olmasından bendenize hukukî ağırlık bu noktada toplanmaktadır.

Şimdi bu iki hukukî gelişmezliğe bir üçüncü hukukî gelişmezlik daha ilâve edeceğiz. Eğer karar aksi istikamette tecelli ederse Arif Ertunga Odalar Birliğine seçildiği, orada mutlak butlan ile bâtil bir fiili ifa ettiği ve bir vazife ile işgal ettiği için biz de kendisinin milletvekilliği sıfatının zail olduğuna karar verdik. Kararımız hangi tarihten itibaren mer'î ve muteber olacaktır? Kararımız siyasi bir heyetin, teşriî heyetin kendi âzasından birisi hakkında kararı bir yargı merciinin kararı gibi makale muzaf asla olamayacağına göre, bu noktadan itibaren vâkı olacaktır.

Şimdi üçüncü gelişmezlik doğmaktadır. Danıştay Arif Ertunga'nın sıfatı sebebiyle seçimi iptal etmiştir, butlan ile bâtil görmüştür. Yüce Heyetiniz orada bâtil olan bu duruma rağmen Arif Ertunga arkadaşımızın milletvekilliği sıfatının zevaline karar vermiştir. Zeval tarihi diyelim ki bu tarihtir. Bu arada Arif Ertunga Yüce Heyetinizin âzası olarak reye iştirak etmiştir. Arif Ertunga diyelim ki reylerin müsavâtı halinde bir kanunun kanunlaşması için parmağını kaldırmış ve bir teşriî tasarrufun doğmasına sebeb olmuştur. Ve Sayın Ertunga farz edelim ki Tarım Komisyonunun çalışmaları esnasında reylerin eşitliği halinde oyunu kullanmak suretiyle Yüce Heyetinize gelen kanun teklif veya tasarısının Yüce Heyetinize sevkine âmil olan bir teşriî tasarruf içinde bulunmuştur.

Şimdi, Yüce Heyetiniz bu tarihte Arif Ertunga'nın milletvekilliği sıfatının zevaline karar verirse, Arif Ertunga'nın seçimini iptal tarihi olan Danıştayın karar tarihi gününden itibaren bu tarihe kadar olan bütün teşriî tasarrufların da butlanına karar verebilecek midir? Yüce Heyetinizin böyle bir karara, ilâma rağmen böyle bir karara salâhiyeti var mıdır? Bu üç hukukî gelişme, Yüce Heyetinizi daha fazla rahatsız etmemek için şu üç hukukî noktayı vaz'etmek suretiyle Yüce Heyetinizden şunu istirham ediyorum. Bu, bundan evvel de bir kere daha vâkı oldu, Sayın Sezai Sarpasır istifa etti, istifası Başkanlık Divanına geldi, Heyeti Umumiye arz edilmeden evvel rücu etti, istifa tekemmül

etmemiştir ve halen milletvekilliği sıfatı kemali ile kendisi üzerindedir. Hukukta herhangi bir art fikir asla yer almamalıdır. Hukuk mahza hukuktur. Ve mahz hukuk olduğu müddetçe de insanların itibarını kazanır.

Hukuk herhangi bir siyasi endişenin mahsulü olursa ve hukuk herhangi bir yanılmanın siyasi heyetlerden menbaini alırsa, o zaman hukuka hürmet insanlar arasında kaybolur ve dağılır. Hukuka hürmetin dağıldığı memleketlerde ise hukuk düzeninin muhafazası asla mümkün ve muteber olmaz. Ben bu inançla mevcut bir kararın ve ilâmın muvacehesinde Yüce Heyetinizin karar vermeye yetkisi olmayışı muvacehesinde Yüce Heyetinizden Arif Ertunga'nın milletvekilliği sıfatının zeval bulmamış olduğuna karar vermesini istirham ediyorum.

Sizi daha fazla da tâciz etmek istemiyorum. Saygılarımı sunarım. (Alkışlar.)

BAŞKAN — Sayın Özek.. («Vazgeçti» sesleri.)

Sayın Bağcıoğlu, buyurun.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Maras) — Muhterem Başkan, kıymetli arkadaşlarım, İzmir Milletvekili Sayın Arif Ertunga arkadaşımızın Ziraat Odaları Birliğinde vazife kabul etmesi, Ziraat Odaları Birliği İdare Heyetine seçilmesi ve Başkan olması sebebiyle Anayasanın 78 nci maddesinde tadadedilen şekilde milletvekilliğinin bu sebeple düşüp düşmeyeceği hakkında bir müracaat üzerine Millet Meclisi Başkanının Anayasa Komisyonundan bir mütalâa istemesi üzerine hâdiseye muttali olmuş bulunmaktayım. Anayasa Komisyonunda bu mesele uzun uzadıya müzakere edilmiş ve neticede şimdi mucip sebeplerini açıklayacağım ve netice olarak da rapora dercedilen hususlarda Anayasa Komisyonu bir karar vermiş bulunmaktadır. Karar gereğince Anayasanın 80 nci maddesine göre, Sayın Arif Ertunga'nın otomatikman hiçbir muameleye tabi olmadan ve Yüce Meclisin, Heyetinizin kararını almadan bu karara iktiran etmeden milletvekilliği sıfatının düşmesi iktiza ederken, Millet Meclisi Başkanlık Divanı tamamen hukuk nosyonuna aykırı ve Anayasa hükümlerini ihlâl eder mahiyette bir kararla Anayasanın 80 nci maddesine aykırı bir şekilde, bu milletvekilinin, Sayın Arif Ertunga'nın milletvekilliğinin düşüp düşmeyeceği hususunda Yüce He-

yetinizin kararını alabilmek için uygunsuz ve yolsuz bir yola girmiş bulunmaktadır.

Muhterem arkadaşlar, milletvekillerinin ve senatörlerin hangi işlerle istigal edebilecekleri ve milletvekilliği, senatörlük sıfatının Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sıfatının dışında ne gibi işleri yapabileceklerini mer'i Anayasamızın evvelâ ilim heyetinde olgun hale getirilmesi, ondan sonra Kurucu Mecliste münakaşaları ve Kurucu Meclisin Anayasa Komisyonunda yapılan müzakere ve münakaşalarında uzun uzadıya bahis mevzuu olmuş ve bu mesele tartışılmış bulunmaktadır. Bu sebeptendir ki, Anayasaya iki tane hüküm getirilmiştir; 78 ve 80 nei maddeler. O zaman elimizde Anayasa olarak tuttuğumuz ve herkesin riayete mecbur olduğu evvelâ Yüce Heyetinizin ve teker teker üyelerinin riayete mecbur olduğu bu Anayasa içerisinde tanzim edilmiş, sonra kamu oyuna sunulmak suretiyle kanunlaşmış ve böylece artık bir Âmentü durumuna geçmiş bulunan bu anakanunda milletvekillerinin ve senatörlerin, milletvekilliği ve senatörlük vazifelerini gördükleri zaman bir başka resmî işi kabul etmemeleri lâzımgeldiğini, bir başka yerde ücret veya maaş almamaları icabettiğini, özel mahiyette dahi olsa Kamu İktisadi Devlet Teşekküllerinde ve bunlara bağlı kurum ve müesseselerde bir vazife kabul etmemeleri lâzımgeldiğini, zira milletvekilleri oldukları için o kurum lehine milletvekilliği sıfatını suiistimal etmek suretiyle baskı yapabilecekleri mülahazası ile 78 nei madde getirilmiş bulunmaktadır. 78 nei maddede milletvekillerinin hangi vazifeleri kabul edemeyecekleri aşikâr bir şekilde ve tadadi olarak tanzim edilmiş bulunmaktadır. Şöyleki; Anayasa 78 nei madde : «İki Meclis üyeliği bir kişide birleşemez.» Muhterem arkadaşlar, bir arkadaşımız hem milletvekili hem senatör olamaz denmektedir. Şimdi Yüksek Huzurunuzda Başkanlık Divanı milletvekilliğine seçilmiş bir arkadaşımızın aynı zamanda senatör seçilmesi sebebiyle 78 nei maddenin ruhuna aykırı bir şekilde bu milletvekilinin hem milletvekilliği sıfatının devam edip etmeyeceği hususunu, hem de aynı zamanda senatör olabileceği hususunu getirip oylasaydı nasıl buna olmaz dememiz lâzımgelirse işte şimdi aşağıda sayacağım hususlardan bir vazifeyi kabul eden bir milletvekilinin de milletvekilliğinin otomatikman düşmesi icabedeceğini kabul etmek ve Yü-

ce Meclisin böyle bir meselede kararının alınmasına imkânı maddi ve hukukî bulunmadığını açıkça ifade etmek lâzımdır. Arkadaşlar, hukuk kaideleri ne derece elâstiki olursa olsunlar kimsenin reddi inkâr edemeyeceği bâzı prensipleri de getirirler. İşte meselâ 78 nei maddenin birinci cümlesi; «İki Meclis üyeliği bir kişide birleşemez.» kesin bir hüküm. Birleşirse ne olur? Anayasa birleşemez diyor. Öyle ise bir tanesini bırakması lâzımdır. Nitekim Meclisimizde bu durum görülmüştür, İsparta Milletvekili Mustafa Gülcügil arkadaşımız milletvekili olduğu halde senatör seçilmiş ve milletvekilliğinden ayrılmıştır. Neden ayrılmıştır? İki üyelik bir kişide birleşemez de ondan ayrılmıştır. Anayasa böyle bir hüküm getirmiştir de ondan ayrılmıştır.

Bunun münakaşası burada yapılabilir mi, arkadaşlar? Yapılamaz. O halde 78 nei maddeyi okumaya devam edelim : «Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinde ve bunlara bağlı kuruluşlarda, Devletin veya diğer kamu tüzel kişilerinin doğrudan doğruya veya dolayısıyla katıldığı teşebbüs ve ortaklıklarda, kamu yararına çalışan derneklerden özel gelir kaynakları ve özel imkânları kanunla sağlanmış olanların yönetim kurullarında ve başka işlerinde görev alamazlar ve bunların her hangi bir yüklenme işini doğrudan doğruya veya dolayısıyla kabul edemezler» diyor Anayasa. Peki ederse ne olur? Ederse işte o zaman milletvekilliği sıfatı düşer. Neden düşer? Anayasa onu da tanzim etmiştir. 80 nei madde ile bir hüküm getirmiştir. Ne diyor 80 nei madde : «Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği, bir üyenin üye seçilmeye engel bir suçtan dolayı kesin olarak hüküm giymesi» Nuri Beşer gibi. Hüküm giydi, mahkûm oldu kesinleşti ve milletvekilliği sıfatı sona erdi. «Hüküm giymesi, çekilmesi» yani istifa etmesi, tek taraflı bir tasarruf hukukan müteber, ayrılacağım, milletvekilliği yapmıyacağım diyor ve istifa ediyor. O zaman da milletvekilliği sıfatı kalkar. Kısıtlanması, bir mahkeme ilâmı ile bir mahkeme kararı ile kesin bir şekilde bir şahıs milletvekili olduğu halde kısıtlanırsa milletvekilliği sıfatı sona erer. Sonra ne oluyor? «Üyelikle bağdaşmayan bir hizmet kabul etmesi», üyelikle bağdaşmayan hizmetler Anayasamızın 78 nei maddesinde sayılmıştır, biraz evvel okudum. Bunlar, Kamu İktisadi Teşebbüslerinde,

Devlet dairelerinde veya bunlara bağlı kurum veya teşekküllerde veya onların idare kurullarında, değil başkan, idare kurullarında üye olarak vazife kabul etmesi veya Meclis çalışmalarına izinsiz veya özürsüz ve aralıksız olarak bir ay katılmaması yüzünden üyelığının düştüğünün kendi Meclisince karara bağlanması hallerinde sona erer.

Anayasa Komisyonumuzda bu mesele müzakere edilirken Sayın Emin Paksüt ile aramızda bir fikir teatisi olmuş ve bilâhara ben kendilerini ikaz etmiştim, Halk Partili Anayasa Komisyonu üyelerinin de kesin olarak ittifakla kabul ettikleri bir husus tebellür etmişti. O da şudur : 80 nei maddede 5 hususta milletvekilliği veya senatörlük sıfatının sona erceğinin kabul edildiği, bunlardan dört tanesinin otomatikman düştüğü, bir tanesinde yani iki ay müddetle özürsüz ve izinsiz bir milletvekili Divandan, Meclis Başkanlığından müsaade ve karar istihsal etmeden, rapor almadan ceffelkalem kendi başına buyruk, gider üç ay başka memleketlerde gezer, milletvekilliği vazifesini yapamazsa işte o zaman meclislerin kararı ile o şahsın, milletvekili ise Millet Meclisinin, senatör ise Yüce Senatonun kararı ile T. B. M. M. üyeliği sıfatının sona erdiğini cylyacağız, müzakere edeceğiz ve ondan sonra oylyacağız. Bu husus komisyonda da böylece kabul edilmiş ve Sayın C. H. P. li milletvekili arkadaşlarımız, başta Sayın Emin Paksüt olmak üzere, yalnızca bir halde, yani devamsızlık halinde kendi meclislerinin kararına lüzum olduğu hususu böylece aydınlığa çıkmış bulunmakta idi.

Şimdi arkadaşlar ne oluyor; her şeyi bir tarafa bırakınız 80 nei maddeyi Sayın Arif Ertunga'nın Milletvekilliği sıfatı ile kabiletelif olup olmadığı hususunda, yaptığı vazifenin, bu münakaşaları bir tarafa itiniz yalnızca bir tek husus hakkında yani devam hususu hakkında oylama yapılabileceği ve onun dışındaki hususlarda milletvekilliği sıfatının otomatikman düşeceği bir gerçektir, bir vakiadır. Eğer böyle yapılmazsa, eğer bir milletvekili bir mahkeme kararı ile kısıtlandığı halde bir milletvekili istifa ettiği halde, bir milletvekili Nuri Beşer gibi milletvekilliğine seçilmesine engel bir suçtan dolayı mahkûm olduğu halde Başkanlık Divanında şu veya bu mülâhazayı alınan bir

karar ile bu mesele Yüksek Huzurunuzda getirilir ve oylarınız istenirse hepimizin, bu iş Anayasaya aykırıdır, bu mesele oylanamaz demesi icabeder. Aksi halde arkadaşlar sarıh bir hükmü, 80 nei maddeyi çignemiş oluruz ki, bunun da vebalini ve günahı kimsenin takabbül edeceğine inanmıyorum.

Şimdi arkadaşlar, mesele o kadar basit, o derece hukuk malûmatının dışında, hukukî lâflar söylemeden, hukukçu olmadan, hukuk mürekkebi ve kâğıdı çigneyip, bu işlerle iştiğal etmeden basit bir görüşle halledilebilecek gayet net bir mesele olduğu halde, bu mesele maalesef meclislerimizde tam 11 aydan beri sürünemede bulunmaktadır. Bir de o ciheti var. Ne olmuş? Arif Ertunga, Milletvekili, İzmir Milletvekili bir yere seçilmiş, Ziraat Odaları Birliğine seçilmiş, idare heyeti üyelğine. Sonra, bu şahsın oraya seçilmemesi lâzımgeldiğini, seçildiği için milletvekilliği sıfatının düşmesi icabedeceğini, bir başka milletvekili ihbar etmiş Meclis Başkanlığına. Arkadaşlar, içimizden bir şahıs Millet Meclisi Başkanlığının haberi olmadan - mümkün değil ya - biran için tasavvur buyurunuz, matbuat ilgi göstermemiş, kimsenin haberi yok, (x) vilâyetinde bir suç işlemiş. Milletvekilliği sıfatı mâni olduğu için takibat yapılamamış. Kaldırılmış sıfatı, takibat yapılmış ve mahkûm olmuş. Mahkûm olduğu halde Başkanlık buna bigâne kalmış ve o milletvekilinin milletvekillik sıfatı devam ederse bir başka arkadaşın Başkanlık Divanına bir sözlü soru önergesi vererek bunu Meclis Başkanından sormasına imkân var mıdır? Vardır. İşte böyle yapılmış, bir arkadaşımız, bir milletvekili, Niğde Milletvekil Haydar Özalp Başkandan sormuş, demiş ki; Arif Ertunga Milletvekili olduğu halde falan yere seçilmiş bulunmaktadır. 78 nei maddenin ruhuna aykırı şekilde milletvekilliği ile bağdaşmayan bir iş kabul etmiştir, ne olacaktır, milletvekilliği sıfatı devam edecek midir, buna ne diyorsunuz? Benim bu sualimi cevaplandırın, demiştir. Arkadaşlar, maalesef bu sözlü soru dokuz ay Meclis Başkanlığında - bilmiyorum hangi sebeplerle - kalmıştır. Tam dokuz ay sonra Meclis Başkanı Sayın Fuad Sirmen bir tezkereyle bu evrakı Meclis Anayasa Komisyonuna mütalâa için göndermiştir.

BAŞKAN — Araya tatil de girmiştir, Sayın Bağcıoğlu.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Devamla) — Bilmiyorum Sayın Başkan; ben vakalara işaret ediyorum. Tatil girer ama böyle Anayasaya aykırı bir husus mevzuubahsolunca tatilin; tatil olduğunu da bildiğim halde yine ısrar edeceğim, hassas olması icabeden Meclis Başkanlığının, ki, bu mevzularda yani Hazine'den para alma mevzuunda bir milletvekili arkadaşımızın milletvekilliği sıfatının düşmesini iddia etmek zor bir şey arkadaşlar. Bir arkadaşımız hangi partiye mensubolursa olsun, gönül arzu eder ki, milletvekilliği sıfatı seçimlerin sonuna kadar devam etsin. Ama bir aykırılık varsa, Anayasaya bir aykırılık varsa Anayasaya aykırı bir şekilde millet Hazinesinden, Beytülmal'den - Sayın İnönü bunu dikkatle dinlesinler - Beytülmal'den para alıyorsa, bizzat Sayın İnönü'nün partisinde bulunan bir milletvekili bunu yapıyorsa, benden önce Sayın İnönü'nün o milletvekilini çekip bir kenara «Arkadaş, sen benim partimde milletvekili olduğun halde bir başka yerden para aldığın, Anayasanın 78 nci maddesine aykırı bir tutum içinde bulunduğun için senin milletvekillik sıfatın düştüğü halde milletvekili olarak nasıl para alıyorsun?» diye sorması lâzımdı. Sayın İnönü'nün, bu arkadaşımızı kulağından tatlı bir şekilde çekip, kanunlara riayete icbar etmesi lâzımdı. Sayın Fuad Sirmen'in de, bu mevzularda çok hassas olduğunu bildiğim Meclis Başkanı Sayın Fuad Sirmen'in de bu arkadaşımıza dokuz aydan beri her üç ayda bir Meclis bütçesinden para vermemesi, hattâ Anayasa Komisyonu bu milletvekilinin, milletvekilliği sıfatı düştüğü halde, düştüğüne karar verdiği tarih muhterem arkadaşlar komisyon raporunun tarihi 20 . 5 . 1965 tir, yani iki gün evvel Meclis Başkanlığından çeklerimizi aldık, üç aylıklarımızı aldık, bundan birçok gün evvel böyle bir karar verilmiş, Başkanlığa da ayrıca sirayet etmiş, Meclis Başkanının; senin milletvekilliğinin düşmesi belki kabul edilecek diye bu arkadaşımızın maaşını vermemesi icabederdi. Beytülmal muhafaza etmesi, millet Hazinesini koruması icabederdi. Yapılmamış, komisyon karar vermiş, otomatikman milletvekilliğinin düşmesi gereken bir arkadaşımıza, beytülmal'den, Hazine'den para verilmiştir. Demek ki, arkadaşlar, hassasiyetle üzerinde durulmamıştır. Hassasiyetle üzerinde durulmamış, Anayasanın bir

maddesi çiğnendiği, açıkça milletvekilliğinin otomatikman düştüğü aşikâr bulunan bir milletvekiline dokuz aydan beri maaş verilmiş, yolluk verilmiş, pardon ödenek verilmiştir. En fecii en fanası Anayasa Komisyonu milletvekilliği sıfatının düşmesinin icabedeceğine dair karar verdikten sonra Meclis Başkanı yine o arkadaşımıza bu parayı vermiştir. Bu derece sakıl, bu derece kanunlara riayetkâr olmıyan bir hususla, bir tutumla Beytülmal'den, Hazine'den para verildiği bu memlekette görülmemiştir muhterem İnönü ve muhterem Sirmen.

Şimdi arkadaşlar meselenin bir de hukukî yönü var. Müsaade buyurursanız bir hukukçu sıfatıyla gayet serinkanlı olarak arz edeyim. Sayın Arif Ertunga'nın milletvekilliği düşer mi, düşmez mi? Muhterem Aydın Bolak arkadaşımızın mütalâalarına hem cevab olmak üzere, hem de bu meselede kimsenin aklında bir istifham kalmasın diye gayet serinkanlı bunları mütalâa etmeme müsaade buyurunuz arkadaşlar.

BAŞKAN — Sayın Bağcıoğlu, bir noktayı hatırlatmak isterim. Meclis Başkanı Sayın Sirmen bunu şahsan kendileri alakoymuş, bekletmiş degillerdir. Bu önerge muhtelif safahattan geçmiştir. Anayasa Komisyonuna havale edilmiş, Anayasa Komisyonundan gelmiş, tekrar tetkiki için arkadaşlara gitmiş, şahıslarıyla değil Divanda her hangi bir hal varsa aramak lâzım.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Devamla) — Muhterem Başkanım, bir başka hususu aydınlatabilmeme, daha doğrusu bir başka hususa temas etmeme de imkân verdiğiniz için şahsan size teşekkür ederim.

Arkadaşlar; Sayın Fuad Sirmen'in şahsan bir ilgisi bulunmadığı, şahsan karar vermemesi gerekeceği aşikâr. Ama Sayın Fuad Sirmen yolluklar mevzuunda Anayasaya aykırı olduğu aşikâr bulunan ve bu sebeple Cumhuriyet Halk Partisi ve Adalet Partisinin Anayasa Mahkemesine iptal dâvası açtığı bir mevzuda meclislerin kararına karşı dahi direnen bir Meclis Başkanı sıfatıyla - bunu ifade ediyorum müsaadenizle - Meclis kararlarına direnen bir şahsın Divan kararlarına direnmesi işten bile değildir.

Muhterem Başkan, yani bu hususu açıklamama imkân verdiğiniz için size teşekkür ederim.

Şimdi arkadaşlar, (Orta sıralardan, gürlütler) Meclis kararı var, buna rağmen direnmiyor, haklı olarak direniyor. Divan kararına karşı da dirense idi, vermese idi. Yoksa gönül arzu etmez tabii bir arkadaşımızın maaş almaması gibi bir hususu. Ama bu vesile.. Bir husus da kanunlara riayet, bir başka husus da kanunlara riayetsizlik. Böyle şey olamaz. İğneyi kendimize, çuvaldızı başkasına batırmayı itiyat edinmeliyiz. Arkadaşlar, şimdi 78 nei maddeye uyar mı, uymaz mı? 78 nei madde öyle bir espri ile getirilmiştir ki; Kurucu Mecliste çalışmış bulunan kıymetli arkadaşlardan bazıları burada Halk Partisi Grubu içinde var; çok değer verdiğim Paksüt var. Bu mesele üzerinde uzun uzun görüştük, değerli fikirlerinden istifade ettik. Sayın Paksüt'ün bile ret ve inkâr edemeyeceği bir husus vardır 78 nei maddede. Ne diyor 78 nei maddede? Kesin, ret ve inkâr mümkün değil, itirazı mümkün değil, başka türlü anlaşılmasına imkân yok. Milletvekili memur olarak bir yere tayin edilirse milletvekilliği sıfatı sona erer. Devlet dairesine bir vazife bir göreve, diyor. Hattâ burada «vazife» yeni terimle «görev». Başka? İktisadi Devlet Teşekküllerinde - meselâ Şeker Fabrikaları Anonim Şirketi, Meselâ Ziraat Donatım Anonim Şirketi, meselâ bir başka İktisadi Devlet Teşekkülü, orada bir vazife kabul ederse düşer milletvekilliği. Neden bunu böyle yapmış? Biraz evvel ifade ettim; kanun vâzı demek istemiş ki, milletvekili Devlet veya Devletin alâkadar olduğu, sermayesinin yüzde 51 inden fazlasına iştirak ettiği bir müessesenin hizmetlisi olmasın, memuru bulunmasın. Hem milletvekili olur, hem orada para ile bir vazifeyi görürse gelişir bu ikisi, mümkün değildir demiş, koymuş 78 nei maddeye; milletvekilliği sıfatıyla bağdaşmaz, ikisi bir arada yürütülemez, demiş. Daha ne demiş? Kamu yararına olan derneklerde idare kurulunda çalışamaz. Niçin koymuşlar bunu? Aynı espriyle. Şimdi arkadaşlar, özel kanunları ile 78 nei maddenin tam metnini okuyalım, o cümlesini; «Özel gelir kaynakları ve özel imkânları kanunla sağlanmış olanların yönetim kurullarında.» Ziraat Odaları Birliği özel bir kanunla kurulmuş, özel imkânlara sahip, 78 nei maddenin ruhuna ve lâfzına tıpatıp uygun bir teşekküldür. Yani hukukla biraz ülfeti bulunan muhterem arkadaşlarımızın başka

türlü düşüncelerine imkân olmadığını söylemeye müsaade etmenizi rica ederim Mümkün değildir. Ziraat Odaları Birliği 78 nei maddenin aradığı nitelikte bir kurum, bir kuruluştur. Oradan para alamazlar, oranın idari kurullarında bulunamaz. Ama Ertunga oranın idare kuruluna seçilmiş, başkanı dahi olmuş. Sonra arkadaşlar, Başkanlık Divanında bulunan şu dosyaya intikal etmemiş, resmen intikal etmemiş bazı hususlar da var. Derler ki, kulaklarımıza geliyor, bilmiyorum doğru mudur, değil midir, Sayın Ertunga Ankara'da milletvekilliği yapar, toplantılara iştirak eder, Cumhuriyet Halk Partisi Grupunda bulunur, fikir teatisinde bulunur, gelir burada Mecliste milletvekilliği vazifesini yapar, müzakerelere iştirak edip oyunu kullanır, ikametgâhı, müsaadenizle Ankara'dır. Türkiye'nin her tarafından gelmiş olan şu Muhterem Heyetinizin içinde bulunan her şahsın fiilî ikametgâhı Ankara'dır. Bir boşanma dâvası, temenni etmem kimsenin başına gelmesin, Ankara'da açılması icabeder, çünkü ikametgâhı Ankara'dır. Halbuki Arif Ertunga'nın, istihbar ettiğimize göre, duyduğumuza göre, yanlış olmasını gönülden dilerim, ikametgâhını İzmir olarak gösterip ve Odalar Birliğinden ayda 5 - 6 bin lira harcırah aldığı söylenmektedir. Arkadaşlar, Hazinesen, Hazineyle ilgili bir kurumdan bu derece kanunsuz, bu derece yol-suz beyanlarla para alındığı görülmüş müdür? Eğer arkadaşımız bunu yapmışsa, ben yapmamış olmasını kabul ediyorum, İnşallah yapmamıştır böyle rivayetler dolasmaktadır. Demek ki, uygunsuzluk efkârı umumiyyede bir yara açmış ve o yara kanamaktadır. Bir milletvekilinin Anayasaya aykırı şekilde başka bir yerden para aldığı söylenmektedir. Hâdise dile düşmüştür. Böyle olduğu halde hâlâ arkadaşımızın, efendim Danıştay, kararı, seçimi iptal etmiş de, geriye doğru gitmiş de onun için, seçimi iptal edildiği için Ziraat Odaları Birliği İdare Kurulu Başkanlığında artık bulunamazmış, öyleyse milletvekilliği devam edermiş. Arkadaşlar, buna kargalar güler, insanlar değil, kargalar güler. Çünkü Anayasa, o vazifeyi kabul ettiği anda milletvekilliğinin düştüğünü sarahaten beyan etmektedir. Kabul etti mi o vazifeyi? Bitti, artık tamam, her şey tamam. Kabul etmeseydi, kanunları bilmemek mâzeret sayılmaz. Kaldı ki,

bir milletvekilinin, Âmentü durumunda bulunan Anayasayı her hükmü ile çok iyi bilmesi lâzım. Öyle ise Sayın Ârif Ertunga'nın, Danıştay kararı ile de sabit olduğu veçhile Anayasanın 78 nci maddesine aykırı bir şekilde vazifeyi kabul ettiği anda milletvekilliği sıfatı düşmüştür. Ne gelip burada oturabilir ne oya iştirak, edebilir, ne Beytülmalden para alabilir. Hiçbirini yapamaz.

Şimdi Sayın Bolak arkadaşımızın hukuki bir mütalâasına temasla o mütalâanın yerinde olmadığını söylemek isterim. Arkadaşlar Danıştaya kim açmış dâvayı? Türkiye Ziraat Odaları Birliği kongresine iştirak etmiş, seçilememiş birisi. Gitmiş şikâyet etmiş, demiş ki; Arif Ertunga yapılan falan tarihli seçimde Türkiye Ziraat Odaları Birliğine seçilmiştir ama milletvekilidir, bu seçimi iptal edin demiş. Nereye demiş? Danıştaya. Danıştay vâkıaları, kanun maddelerini Anayasa hükümlerini tetkik etmiş ve bir ilâm vermiş. Demıştır ki, bu ilâmında; Sayın İzmir Milletvekili Arif Ertunga Anayasanın 78 nci maddesi gereğince milletvekilliği ile bağdaşamayan bu vazifeye seçilmemesi icabederdi. Seçilemez, binaenaleyh bu seçimi iptal ediyorum, diyor. Ama biliyorsunuz kazai kararlar derecattan geçmedikçe, bir üst kurul tarafından murakabe ve kontrol edilmedikçe veya kanuni süreleri aşmadıkça, mürur etmedikçe hukuki bir vesika mahiyetini taşınmazlar. Şimdi ortada bir Danıştay ilâmı vardır. Fakat bu Danıştay ilâmı kesin değildir. Nitekim Anayasa Komisyonuna izahat vermek üzere teşrif eden Sayın Ertunga'ya sorduğumuzda hâlâ kendisinin Ziraat Odaları Birliğinde vazife gördüğünü, fakat Anayasa Komisyonuna iş intikal ettiğinde oradaki vazifesinden istifa ettiğini; Danıştay ilâmına rağmen, orada nasıl oturdu, diye vâkı bir suale karşı da «Danıştay ilâmı henüz kesinleşmemiştir, bu Danıştay ilâmı hakkında tashihi karar yoluna müracaatta bulundum ve tehiri iera kararı aldım» demmiştir.

İBRAHİM İMİRZALIOĞLU (Ankara) — Öyleyse burada konuşulmaması lâzım.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşım, onu da ifade edeyim, o ayrı mesele. Biraz hukuk nosyonu bulunan herkes bilir ki, Danıştayın kararı ile, şimdi konuştuğumuz mesele arasında uçurumlar vardır. Da-

nıştay, Anayasanın 78 nci maddesine göre bir milletvekilinin falan yere seçilip seçilemeyeceğini ifade etmektedir. Buna dair bir ilâm vermektedir, bu ilâma rağmen, bu ilâmî âdeta asıkda bırakıp kesinleşmemesinden istifade etmek suretiyle, o vazifesine devam eden hattâ hatırımında kaldığına göre, Ziraat Odaları Birliği Başkanı olarak Türkiye hudutları dâhilinde değil, haricinde dahi seyahatlara çıkan ve bu suretle Ziraat Odaları Birliğinden bol miktarda ve fazlaca yolluk alan Muhterem Ertunga'nın bu hali ayrı meseledir, muhterem arkadaşlar, ayrı. Biz burada bu meselenin münakaşasını yapmaya dahi mezun değiliz. Arz ettim biraz önce ve ısrar ediyorum. Yüce Heyetinize bu karar sunulamaz, oylarınızla bunu halledemezsiniz. Bunun hakkında rey veremezsiniz, mesul olursunuz. Anayasanın 78 nci maddesine aykırı olarak vazife almış bir kimsenin, milletvekilinin, milletvekilliği sıfatı düştüğü halde Divan bunu buraya getiremez. Bunu oyladı, mümkün... Bakınız arkadaşlar, aklıma ne geldi. Politika, siyaset seyyal bir durumu ifade eder.

Bugün şu salonda Cumhuriyet Halk Partili milletvekilleri fazla olur veya Adalet Partili milletvekilleri fazla olur veya koalisyon kanatları milletvekilleri fazla veya eksik olabilir. Ama üç sene sonra Cumhuriyet Halk Partisinin iktidarında bir meclisin huzurunda; ama beş sene sonra Adalet Partisi iktidarında olan bir Meclis huzurunda konuşabiliriz. Arkadaşlar, kanunlara aykırı bir şekilde verilen kararları burada münakaşa edip oylayacak mıyız? Demekki iktidarın fazla milletvekili olan bir celsede milletvekilliği sıfatı düşmez diyeceğiz olacak iş, öyle mi? Hayır arkadaşlar, öyle değil. Verirsiniz kararı, ama Anayasaya aykırı şekilde vermiş olursunuz. Ama vermemeniz lâzım geldiğini de size söylerler. İşte nitekim şimdi size söylüyorum. Diyorum ki; bu arkadaşımızın milletvekilliği sıfatının düşmesine gönlüm razı değil ama, bir vâkıa vardır ortada, düşmüştür. Salonda oturması, oy vermesi, Hazine den para alması mümkün değildir ve bu milletvekili arkadaşımızın sıfatının düşüp düşmediğinin burada münakaşası ve oylanması da mümkün değildir. Veremezsiniz oy. Başkanlık Divanının dikkatini çekiyorum, bu müzakerenin sonunda, meseleye bir kere daha eğilmek üzere evrakı geriye almak mecburiyetindedir.

ler. Millet Meclisini Anayasaya aykırı bir şekilde karar vermeye zorlamalarını doğru mü-talâa etmediğimi kesinlikle ifade ediyorum. Kaldı ki, arkadaşlar bir arkadaşımız söyledi, Devlet Şûrası karar vermişse, arkadaşımızın seçildiği andan itibaren Ziraat Odaları Birliği Başkanlık sıfatı düzmüştür. Peki Muhterem Ertunga'nın oradan aldığı paralar ne oldu? Oradan aldığı haremrahlar, yolluklar ne oldu? İade mi etti? Denebilir ki, iade edebilir. Edebilir ama, arkadaşımızın oradaki tasarrufları, kararları ne oldu? Evrakları, sağa sola gönderdi. Başkan olması sebebiyle bâzı işlemlere tevessül etti. Kanunların himayesinde Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanlığını ifa etti. Arkadaşlar, bir husus daha var. İfade edeyim, Danıştay ilâmında evvelki seçimi iptal ettiği halde bilâhara Ertunga bir seçimle gene oraya seçilmiş bulunmaktadır. Yani iki defa seçim yapılmış, iki defa Ertunga arkadaşımız Ziraat Odaları Birliği Başkanlığına seçilmiş. Ama Danıştay bir evvelki seçimi iptal etmiş. Öbürü ne oldu? Askıda. Yani Ertunga Danıştay ilâmına rağmen o seçim iptal edilmiş olduğu halde sonradan yapılan bir başka seçim sebebiyle Ziraat Odaları Birliği Başkanlığını ifa ediyor. Yeni bir vâkia bu... Ne olmuş sonra? Evrakın Anayasa Komisyonuna intikalini öğrenince gelmiş, istifa etmiş. Pardon demiş, ben bilmiyordum, bu husus Anayasaya aykırı olur, demiş ve ayrılmış. Yok arkadaşlar; bilseydi ve kendisini oraya seçtirmeseydi. Ziraat Odaları Birliği Başkanlığını milletvekilliğinden daha mühim bir vazife kabul ediyor idiyse milletvekilliğinden istifa etsin, gitsin, seçilsin, yapsın. Ben şahsan muhterem arkadaşım Arif Ertunga'ya karşı ne husumet taşıyan, ne de onu fazlasıyla tanıyan bir arkadaşımızım. Cidden üzüntü duyuyordum. Ama bir meselenin esprisine, hukuk anlayışına hassasiyetle eğilmeye de mecburuz. Son günlerde milletvekilliği sıfatından doğan bâzı hakların münakaşası uzun uzun yapılmakta. Hattâ bâzı çevrelerde Yüksek Heyetinizin ve şahısları olarak teker teker sizlerin haysiyet ve şerefleriyle oynanır tarzda beyanlar memleket efkârı umumiyesinde çalkalanmaktadır. Böyle bir atmosferde muhterem Cumhuriyet Halk Partisi Grupunda bulunan bir arkadaşımızın, İnönü gibi muhterem bir liderin başında bulunduğu gruba mensup bulunan bir arkada-

şımızın, böyle bir işe tevessül etmesini ben hem garip karşılıyorum, hem de son derece entere-san karşılıyorum. Hem de calibi dikkat bulmaktayım.

Şimdi, Danıştay ilâmı ile iptal edilmiş bulunan Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanlığı'nın halen iptal edilmemiş olduğunu, zira Sayın Ertunga arkadaşımız tarafından bu Danıştay ilâmına dair vermiş olduğu, 5 nci Daire mi, İkinci Daire mi, bir dairedir, evrakı elimde değil, Muhterem Ertunga, tashihi karar talebinde bulunmuş, ve bir tehiri iera kararı almıştır. Tehiri iera dilekçesini okudum. Orada diyor ki, Dairenizin bu karara rağmen Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanlığı vazifesine devam etmem gerekir. Zira benim anlayışına göre bu iki vazife birleşebilir, bir şahsın uhdesinde bulunabilir. Binacnaleyh bu karar tashih edilinceye kadar yani bu karar kesinleşinceye kadar lütfen müsaade edin, ben Ziraat Odaları Birliği Başkanlığı vazifeme devam edeyim, bir tehiri iera kararı veriniz, diyor ve Danıştay bu talebi kabul ederek Ertunga'yı Ziraat Odaları Birliği Başkanlığındaki vazifesine devam ettiriyor. Arkadaşlar, kabul anında düzen bir milletvekilliği, milletvekilliği ile bağdaşmayan bir vazifenin bu şartlar altında ilânihaye devamı ile hiç birleşir mi? Çoktan düştü, hattâ biz Anayasa Komisyonunun da kabul ettiği andan itibaren milletvekilliğinin düşmesi lâzımgeleceğine de karar vermiş bulunuyoruz. Muhterem Meclis Başkanının şahsan Fuad Sirmen'in ita âmiri sıfatıyla muhterem Arif Ertunga'nın çeklerini vermemesi lâzım idi. Çünkü ita âmiri, üzerinde bu derece münakaşa edilen, milletvekilliğinin düştüğü bir komisyon tarafından kabul edilen bir milletvekiline yetkisini kullanıp, maasımı bu mesele halledilinceye kadar vermiyebilirdi. Nitekim sözlerime başlarken hassasiyetle Meclis kararlarına rağmen ita âmirliği mesuliyetini omuzlarına alıp, Anayasaya aykırı bir şekilde verilmiş bulunan bir kararı infaz etmiyorum, farkları vermiyorum diye direnen bir Meclis Başkanının kendi grupuna, Cumhuriyet Halk Partisi Grupuna mensup bir milletvekili olarak parasını vermiş bulunmasının calibi dikkat olduğunu söylersem her halde benim kusurauma hakmazsınız.

Hani yanlış hesap Bağdat'tan döner derler, yanlış bir muamele karşısındayız. Anayasanın

78 nci ve 80 nci maddeleri gereğince, İzmir Milletvekili Arif Ertunga'nın milletvekilliği düşmüştür. Odalar Birliği Başkanlığına seçildiği anda düşmüştür. Kimsenin bunu başka türlü ifade etmesine imkânı hukuki yoktur. Aksi söylenirse, bu doğrudan doğruya bir gayretkeşlikten ileri gidemez. Muhterem Arif Ertunga'nın 11 ay, maaş almasının mesuliyeti, Meclis Başkanımız Fuad Sirmen'e racidir. İki gün evvel de bu arkadaşımızın istikbale muzaf üç aylık maaşını da veren Sayın Fuad Sirmen de bu mesuliyetten kurtulamıyacaktır. Arif Ertunga lehine rey verirseniz - ki Anayasa muvacehesinde veremezsiniz - efkârı umumîye ve şu Anayasa muvacehesinde, milletvekilliğinden sâkit olarak Türk siyasi tarihine tesçil edilecektir. Bu sebeple bu yanlış muameleye katılmamanızı ve oylarınızı Anayasaya aykırı bir şekilde kullanmamanızı hassaten rica ederim, efendim.

Hürmetlerimle. (Soldan, alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Paksüt.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Muhterem arkadaşlar, Millet kürsüsünden evvelâ bir gerçeki benden evvel konuşan arkadaşımın mütalâasındaki tenakuzu arz etmeye mecburum. Biraz evvel konuşan hukukçu arkadaşım bu konu Yüksek Meclisin huzuruna gelemez, imkânı hukuki yoktur, imkânı maddi yoktur diye konuştu. Böyle konuştu değil mi? Aynı arkadaşımız Anayasa Komisyonunda bendenizin 80 nci maddede hakkındaki görüşlerimde Genel Kurula hangisi gider, hangisi gitmez şeklindeki konuşmam karşısında da, şayanı hayret, şimdi söylediğinin tam 180 derece aksini, imkânı hukukî, imkânı maddi yoktur, diye başlamış ve sonunda Arif Ertunga'nın milletvekilliğini daha kolay düşürücü bir mekanizma sayarak bir başka görüşü, benim görüşümü, Anayasaya uygun görüşümü paylaşmıştı. Şimdi, evvelâ bir hakikati söylemeye mecburum. Yeni baştan, Anayasa meseleleri bu kürsüde konuşulduğu zaman, bu, günlük polemiklerin içine sokulmaz. Burada bir milletvekilinin dokunulmazlığı konuşulduğu zaman grupların kararı söz konusu olmaz. Emin Paksüt Anayasa Komisyonunda Cumhuriyet Halk Partili olduğu için böyle konuşmuştur, Anayasayı bildiği için öyle konuşmuştur. Burada da konuşması, kendi grupundaki bir arkadaşım durumu ile ilgili olduğu için değil, Ana-

yasa muvacehesinde milletvekillerinin durumunu tesbit içindir.

Şimdi arkadaşlarım, Bağcıoğlu arkadaşımız, bir taşla birkaç kuş vurmak için gayret göstermiş, asıl konuyu mihverinden uzaklaştırmıştır. Nedir mesele? Arif Ertunga adında bir milletvekili, mensubolduğu bir meslekî kurulun seçimlerine katılıyor, aday oluyor. Orada oy kullananların lehinde tecelli eden oyları sonucunda, seçim ile görev denilen bir yere geliyor. Anayasada bâzı hükümler var ki, ilk okunuşta herkesin mânasını kolayca anlıyabileceği, aksini iddia edemiyeceği mevzular. Anayasada hukuk düsturları olduğu için öyle kural var ki, ancak tatbikatla mânasının ne olduğu zaman içinde tâyin etmek suretiyle herkesin münakaşa mevzuu olmaktan çıkacak. (Soldan ,anlaşılmıyan bir müdahale)

Reis Bey, beni, söz söyleyenlere, söz atanlara mukabele etmek mecburiyetinde bırakmamanızı istirham ediyorum.

BAŞKAN — Çok rica ediyorum arkadaşlar, hatibin sözünü kesmeyiniz. (Gülüşmeler)

EMİN PAKSÜT (Devamla) — Şimdi arkadaşlar, Arif Ertunga'nın seçildiği bu görevi milletvekilliği ile bağdaşmayan bir görev olduğu inanema sahibolan bir kimse, vatandaş olarak hak arama hürriyetinin istimali mahiyetinde Danıştay'a müracaat ediyor. Dikkat edin, Danıştay'a müracaat eden bu zat, dâva sahibi diyor ki, Arif Ertunga'nın vâkı bu seçimini şimdilik hüküm ifade etmez olarak kabul edin, icrasını tehir edin, diyor. Hukuk yönünden ilk bakışta bedahet arz eden bir konuda bu kabîl müracaatları tervicetmemesi için hiçbir sebep yoktur. Danıştay'ın, icrayı tehir edelim. Eğer dâva dilekçesini okur okumaz bunu tetkik eden Danıştay dairesi hakikaten bu iş çok aşikâr olmayacak bir şeymiş diye bir neticeye varsa, meseleyi görebilse icranın tehiri talebini derhal kabul eder. İcranın tehiri talebini kabul etmiyor. Mahkemeye müracaat edilmiş, şu noktayı bir kere daha açıkça ifade edeyim, Türk Milleti adına hüküm verme yetkisi yalnız Parlamento değildir. Millet adına kaza hakkını kullanan biz değiliz. Danıştaydır, Yargıtaydır, bütün mahkemelerdir, Anayasa Mahkemesidir. Onlar da Türk Milleti adına, siz nasıl Türk Milleti adına kanun yaparsanız, onlar da kanunları, kaza hakkını istimal ederek uygularlar. Da-

nıstay icranın geri bırakılması talebini ilk anda baktığı zaman meseleyi kabul etmiyor. Aradan zaman geçiyor. Bu seçimin olduğu tarih 1963 senesinin sonu. 1965 senesinin Şubat ayının sonunda bir karar çıkıyor. Şimdi, çıkan bu kararı bilmemiz lâzımdır. Diyor ki, «Arif Ertunga İzmir Milletvekili olduğu için ben Türk Milleti adına kaza hakkını kullanan hüküm vermekle yetkili Danıştay'ın falan Dairesi, Arif Ertunga Milletvekili olduğu için şu seçimi iptal ettim.» Seçim iptal edilmiş, Milletvekili mahfuz, Odalar Birliğine vâkı seçimi iptal etmiş.

Şimdi arkadaşlar, Anayasanın 78 nci maddesi de bizim için mûta, 80 nci maddesi de mûta, 132 nci maddesi de muta. Anayasanın 132 nci maddesi bu hususta ne diyor, aynen okuyorum : «Yasama ve yürütme organları ile idari, mahkeme kararlarına uymak zorundadır, bu organlar, (yasama organı yani Meclis) ve idare mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.»

Şimdi Türk Milleti adına hüküm vermekle yetkili olan Danıştay «Arif Ertunga Milletvekili olduğu için ben onun Ziraat Odaları Birliğine seçimini iptal ettim.» diyor. Bana sorarsanız hukukçu olarak naçiz mütalâam hiçbir değer taşımayan şu anda, Anayasa muvacehesinde hiçbir değer taşımayan mütalâam şudur. Şimdi bir insanın milletvekili olması bir yere seçilmesine niçin mâni olsun? Milletvekilidir, ama milletvekilliği ehliyeti hukukiyeden mahrumiyet mânasına gelmediğinden milletvekili de bir yere seçilir. Milletvekili yetkisi olmadığı halde her hangi bir milletvekili Devletin bir ihalesine girse, efendim, milletvekili olduğu için ihaleye giremez değil, ihaleye girdiği için milletvekilliği sıfatını kaybedip kaybetmediği düşünülebilir. Meseleye böylece eğilmenizi istirham ediyorum. Ama ihaleyi iptal ederlerse? Benim şimdi münakaşa etmek mevkiinde olduğum konu hangisidir? Bağcıoğlu arkadaşım 80 nci maddenin hükümleri konusunda mesele Anayasa Komisyonuna geldiği zaman, şimdi burada söylediklerinin tam aksine, imkânı maddi yoktur, imkânı hukukî yoktur dediğinin tamamen aksine, bu işi Meclisin Genel Kuruluna götürmeye mecburuz, dedi. Fakat kendisine verdiğim cevap şu oldu; bir Halk Partili olarak değil, Anayasayı bilen adam olarak, Arif Ertunga veya her

hangi bir arkadaşım hatırı için Anayasa gerçek mânasının dışında mâna izafe etmek mümkün olmaz, dedim. Ve arkadaşım orada herkesin huzurunda imkân maddi yoktur, imkânı hukukî yoktur dediği şeyde yanılmasını ortaya koyunca arkadaşım da bir fazilet gösterdi, hatasını kabul etti. Şimdi o hatayı kabul ederek doğru yola geldiği gibi, lütfen bu sefer de konuyu bu cephesiyle de doğru olarak mütalâa etsin.

Ben Danıştayda olsaydım, efendim, milletvekili de buraya seçilebilir, milletvekilinin seçilmesi bir nevi seçime mâni bir nakısa değildir noktasından hareket ederek mesnedi olmıyan dâvanın reddine, diyebilirdim bir hukukçu olarak. Ama ne yapayım ki, şimdi benim münakaşa edemeyeceğim husus, Yasama organı olarak uymıya mecbur olduğum husus, yine Türk Milleti adına benim yasama faaliyetini yaptığım gibi kaza hakkını kullanan bir yüksek organın «Ben bunu iptal ettim.» demesidir.

Şimdi ben Bağcıoğlu arkadaşşıma bâzı noktaları bilhassa hatırlatmak istiyorum ve Yüksek Heyetinize de bu vaziyeti mütalâa ederken birtakım mantık ve akıl prensiplerine dikkat etmeniz lâzımgeldiği hususunda mâruzatta bulunuyorum. Şimdi mantıkta eski adı ile surimantıkta logique formel'de bâzı ilkeler vardır. Bunlardan birisine eskiler illiyet prensibi derlerdi. Bir tanesine ayniyet prensibi derlerdi. Birine de ademitenakuz veyahut bugünkü dili ile çelişmezlik prensibi derlerdi. Ayniyet prensibi yani identité prensibi bir şey ne ise odur. Tahta, ağaçtır, demir değildir. Hem tahta, hem demir aynı za manda olamaz. Ayniyet prensibi bu illiyet prensibinde ise, sebep ve netice bağının gözden kaçmaması lâzımdır. Bir netice bir sebepten doğuyorsa o sebeple o netice arasındaki rabıtayı gözden kaçırdığımız, düşünmeden kaçırdığımız zaman mâkul olmaktan çıkarsınız. Ademitenakuz prensibi de çelişmezliğe düşmemektir. Şimdi soruyorum: Danıştay kararına göre Arif Ertunga nedir? İzmir Milletvekilidir. Danıştay kararı öyle mi kabul etmiş? Evet, Arif Ertunga İzmir Milletvekilidir, diyor. Bu sebeple seçimi iptal ettim diyor. Bir. Siz Danıştay kararına Meclis olarak uymak zorunda mısınız? Böyle karar vermemeliydi demenize imkân yoktur. Siz karara uymak zorundasınız. Neyi kaldırdık? Bir şahısta birleşemeyecek iki durumdan bir ta-

nesini yani seçimi kaldırdık. Sonradan bâki milletvekilliği kaldı, milletvekilliğinin dışındaki Odalar Birliği seçimini kaldırdık mahkeme kararıyla. (Gürültüler) Kaldırdık efendim, seçimi iptal ettik. Aslında Odalar Birliğine seçilmesine, bana sorarsanız, ferdi mütalâa olarak söylüyorum, milletvekilinin seçilmesine hukukî bir engel tasavvur etmiyorum. Ama açılmış olan dâvayı tetkik eden ve bu konuda yani bana değil milletin kendisine kaza hakkını kullanma yetkisini verdiği Danıştay böyle söylüyor. Bana düşen vazife şimdi 132 nei madde muvacehesinde buna uyacak. Ne oluyor? Milletvekili olduğu için Odalar Birliğine vâkı seçim muamelesini iptal ettim.

Şimdi bir tasavvur, Danıştay kararına göre Odalar Birliğine vâkı seçimi iptal ettim, ondan sonra milletvekilliğini kaldırdım, yani mâruf tâbiriyle söyleyeyim, bu gayret bir koyundan iki post çıkarma gayretidir. Böyle şey olmaz. Ya milletvekilidir, ondan dolayı iptal edilmiştir, iptal edildiği için milletvekilidir, veyahut iptal edilmemiş olması lâzımgelir. O zaman milletvekilliğini konuşurum, düşer mi düşmez mi? Şimdi muhterem arkadaşlarım, asıl Bağcıoğlu arkadaşımızın ve diğer bâzı arkadaşlarımızın yanıldığı bir noktayı arz edeyim. Anayasa Komisyonu ne karar vermiş? O gün komisyonda mütalâamızı tesbit ettikten sonra basından bâzı arkadaşlarım sordular. Arif Ertunga'nın milletvekilliğinin kaldırılmasına Anayasa Komisyonu karar vermiş dediler. Kendilerine söylediğim şey şudur, huzurunuzda tekrar edeyim; Anayasa Komisyonunun milletvekilliği sıfatını kaldırmak yetkisi şöyle dursun, yasama dokunulmazlığı kaldırma dahi yoktur. Anayasa Komisyonunun yasama dokunulmazlığındaki yetkisi sadece bir teklif yapmaktan ibarettir. Bu hâdisede hiç yetkisi yoktur. Başkanlık hiç de mecbur olmadığı halde, Anayasayı doğru dürüst anlarlar bir ihtisas komisyonudur, belki bize bir mütalâa verirler diye mecbur olmadığı konuda mütalâa sormuş. Bu mütalâada hatırlıyorum bâzı arkadaşlarımızın Anayasanın 80 nei maddesini anlamakta güçlük çekiyorlar. Sayın Bağcıoğlu benim görüşümün tamamen zıddında başlamış, sonra kendisi ile 80 nei maddeyi anlamakta birleşmişiz. Bâzı arkadaşlarımız, şimdi Bağcıoğlu arkadaşımızın da söylediği gibi «bit-

miştir, milletvekilliği kalkmıştır.» tarzındaki konuşmasına mukabil bendenizin 132 nei madde, yani mahkeme kararı, yasama organı içinde değiştirilemez rivayeti mecburi hükümlerdir tarzındaki hatırlatma üzerine bu mütalâada kanaatimece isabetli olarak çekinsek kalmayı tercih etmişlerdir.

Şimdi arkadaşlarım, Anayasanın 78 nei maddesi hakkında, sevk sebebi hakkında Aydın Bolak arkadaşımızla Bağcıoğlu arkadaşımızın birleştiği noktalar var. Maksat belli olmadan, 78 nei maddenin niçin sevk edildiği anlaşılmadan hayatta rashyacağımız her meseleyi halledemezseniz. Ben size söyleyeyim; bir milletvekili bu 78 nei maddeye göre Devlete karşı bir taahhüt işine giremez. Ama bir müteahhidin aday olmasına da bir mâni yoktur. Taahhüdü devam eden bir kimse aday olmuştur, Devlet memurluğu gibi değildir. Seçimi kazanmıştır, seçimi kazandıktan sonra milletvekili olduğu an Devlete karşı taahhüdünün devam ettiği andır, ikisi birleşmiştir. Şimdi Milletvekili efendim bu, Devlete karşı bir taahhüdü olan adamdır, bunun seçilmesine mâni vardır, tarzında milletin seçmiş olmasına rağmen milletvekilliğinden iskat edilemez. Ama 78 nei maddenin de bir anlamı vardır. Siyasi kudreti elinde bulunan bir kimsenin Devlet dairelerine karşı bir taahhüt işi ile Devleti ilzam etmesi ihtimalini bertaraf etmek istemiş bu 78 nei madde. Öyleyse ne yapması lâzımdır? her hal ve kârda milletvekili olan kimsenin Devlete karşı taahhüt işi almaması lâzımdır. bu bir.

İkincisi; milletvekili olduktan sonra bu taahhüdünün belki de uzun sürebilir. Tasfiyesini sağlaması lâzımdır. Ama ben eminim ki, şu çatının altında 1961 seçimleri sırasında taahhüt âleminde gelen bir takım arkadaşlar milletvekili seçildikten sonra bu tasfiye işine girmişler, belki bir kısmı üç günde, belki bir kısmı da üç hafta içinde bu taahhütlerini tasfiye etmişlerdir.

Başka bir konu: Taahhüde giremez. Ama farz ediniz ki, bir Anonim şirketin hattâ murisinden intikal etmiş olan 5 000 liralık 300 liralık hisse senedi var. O şirket bir taahhüde girmiş. Efendim şu kadar hisse senedine sahib olduğunuz şirket Devlete karşı taahhüt işine girdi, binaenaleyh, sizin milletvekilliğinizin o şirket

tin taahhüde girdiği anda düştü tarzında bir netice, bu 78 nci maddenin anlamına girmez.

Muhterem arkadaşlarım, hep hatırlarsınız başka bir vesile ile arz etmiştim, hayatta da raslanacak bütün meseleleri anayasalarda ve topyekûn kanunlarda düzenlemek imkânı yoktur. Hukukî gayesinden teeridedilerek anlaşılabilir. Anayasanın 78 nci maddesinde odalar birliği sayılmış olsa, odalar birliğinin seçimine girmiyecceği aşikârdır. Odalar Birliği Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri anlamına girer diyen arkadaşlarıma hemen söyleyeyim hukukçu olarak, arkadaşlar âme hukukunda kamu tüzel kişi uzun zaman tedris ve tedarüs hayatında Devlet, vilâyet, belediye ve köy olarak anlaşılmıştır.

(Ayasanın tarifi sesleri)

Müsaade buyurun, Anayasanın tarifini de söyleyeceğim. Devlet, vilâyet, belediye ve köy, âme hükmi şahsiyeti, kamu tüzel kişisi bundan ibaret anlaşılmalıdır. Ama bu Anayasa bir genişlikte kamu tüzel kişiliği, meslekî mahiyette kamu tüzel kişiliği gibi birtakım yenilikler getirmiştir. Birtakım paralar alındığından bahsediliyor, meselâ bu seçimle gelinen yer aslında maaşlı bir yer değildir. Birtakım harcahların alınması mümkün olan bir yer, ama bir kuruluş maaşlı olan bir yer değildir. Şimdi konu, Anayasa Komisyonunun mütalâasını konuştuğumuz zaman kendilerine şunu söyledim arkadaşlarıma; iptal kararı, demin Bolak arkadaşımız uzun uzun anlattı, hukukî zaviyeden iptal kararı makale şâmil bir karardır, yani geriye işliyen bir karardır, tam olarak. Bu karar seçim vakiasını ortadan kaldırıyor. Efendim olur mu böyle şey diyemezsiniz. Danıştay diyor ki; ben Arif Ertunga İzmir Milletvekili olduğu için onun Odalar Birliğine vâkı seçim işlemi iptal ettim. Peki iptal etmişse Arif Ertunga oradan birtakım menfaatler sağlamışsa, Arif Ertunga'nın oradan sağlamış olduğu menfaatler sebepsiz iktisap kuralları ile görevdedir. Bu hakkı arıyacak elbette insanlar vardır. Onlarla Arif Ertunga arasında bir hukukî netice yaratır dedim. Yine de aynı şeyi söylüyorum : Hiç kimsenin Devlet Hazinesini şahsi menfaatine, hukuka aykırı bir tarzda kullanması imkânı yoktur, hukuk Devleti fikri baki kaldıkça T. Hukuk Devleti fikri olmazsa, Devlet fikri kaldıkça yine olmaz, toplum düzeninde yine olmaz.

Binaenaleyh, milletin hazinesinden izarar konusunu, hele hele siyasi açıdan ele alarak hukukî meseleyi incelemeye imkân yok. Şimdi Bağcıoğlu arkadaşımıza şunu söylüyorum: Bir mahkeme, bir milletvekilinin milletvekilliğiyle bağdaşmaz bir suçundan dolayı seçimine mâni olacak bir suçtan dolayı mahkûmiyeti hükmünü tesis ediyor. Suçu diyelim ki seçimi takibeden gün işlemiş. Ama mahkûmiyet kararı kesin olarak üçüncü senenin sonunda verilmiştir. Nedir durum? Hiç tereddüt edilecek bir şey yok. Mahkeme kararı kesin şekil alıp da, bu mahkeme kararı Yüce Heyetinize intikal ettikten sonra o milletvekilliği kalkar. Bitti. Bir milletvekili hacir altına alınmış. Nasıl olur bu? Mahkeme kararıyla olur. Bu hükmü ifade eden mahkeme kararı Yüksek Heyetinize intikal ettiği zaman böyle olur. İstifa etmiş aslında tek taraflı bir hukukî tasarruf, herkesin istifa etmeye hakkı vardır. Ama istifa tek taraflı hukukî tasarruf olduğu halde Yüce Heyetinize intikal edinceye kadar kabili istiradat telâkki edilmiştir. Şimdi arkadaşlarım, konuya bu şekilde eğilmezseniz, filân limited şirketinde 2 000 lirası olduğundan dolayı falan milletvekilinin filân tarihte, yahut falan anonim şirketin filân hissesi kendisinde olduğu için filân milletvekilinin filân tarihten itibaren milletvekilliğinin kalktığı iddiası eğer ortaya atılabilirse o zaman Parlâmentonun millet iradesini temsil eden Yüce Heyet olarak kanun yapma gücünde bir şaibe kendiliğinden ortaya çıkmış olur. Acaba Millet Meclisinde vuku bulan toplantılarda, bir oylamada, kanun oylamasında oylamaya katılanların içinde milletvekilliğini dolayısıyla kaybetmiş olan adamlar da var mıdır diye bir iltibas yaratmaya Anayasa düzeni müsaade etmez. Ben bir başka misal vereyim de birlikte düşünelim. Şahsi noktai nazar söylemek kolay, ama millet önünde konuşuyoruz. 78 nci maddenin yasakladığı hallerden bir tanesi de icranın, hükümetlerin Parlâmento üyelerine görev vermemeleridir. Hep hatırlarsınız iyi niyet heyetleri teşkil edildi ve iyi niyet heyetlerinde benim bildiğime göre, şimdi Kabinede bulunan bazı arkadaşlarımız, her partide bulunan arkadaşlarımız vazire aldılar, millî bir vazifevi ifa için, bir millî dâvanın yabancı diyarlarda izahı için. Ama hâdiselerin cereyan tarzı öyle oldu ki, bu heyetlere Hükümet tarafından bu görev

verildi. Onlar bu görevi benimsediler, pasaportlarını çıkardılar, dövizlerini aldılar, hattâ bir kısım arkadaşlar tayyareye binmek üzere hava meydanında idiler. Ondan sonra Yüksek Hıve-tinize gelerek, bunların iyi niyet heyetlerine se-gilmeleri sebebiyle bunlara izin verilmesi konu-sunu oylarınızla kabul ettiniz. Efendim, evvelâ oylarınızla kabul etmediğimiz için Sayın Ertu-ğrul Akça, İhsan Sabri Çağlayangil veya filân arkadaşlarımız, ki onları da siz söylersiniz, mil-letvekilliklerini o andan itibaren kaybetmiş bu-lunuyorlar, tarzında bir yoruma gidersiniz, bu hukukî tâbirimi mâzur görün, hukuku amuda kaldırmak sanattır. Hukuk bu değildir. Gaye-sinden teeridedilerek hukuk olmaz. Vaktiyle söy-lemiştim, kazüist metodu üzerine yaptığımız konuşmalarda Avusturya'da ve bütün hukukî münasebetleri düzenleyici ve hal tarzlarını be-hemahal metinlerde bulucu bir kanun yapmak gayretine gidilmiştir. «Algemein Landrecht für die Preussische Staaten» yani Prusya Devletleri Memleket Hukuku adlı 17 000 maddelik bir ka-nun yapılmış. Artık demişler her meselenin hal tarzı işte burada yazılı, bitti. Ama çok kısa za-manda görmüşler ki 17 000 maddenin varlığına rağmen hayatın çeşitli olaylarını bu kanun kar-şılıyıyor. Onun içindir ki modern hukukta işte bizim Medeni Kanunun başında olduğu gibi, lâfzıyla ve ruhuyla tatbîk edilme prensibi ka-bul edilerek meselelerin çözüm yolu kabul edil-miştir.

Arkadaşlar, gayeden teeridedilerek, iyi ni-yet kaidelerinden teeridedilerek hukuk, Anaya-sa anlaşılabilir. Meseleyi basit hatları içinde mütalâa etmeye mecburuz. Ben arkadaşımın, şimdi siz karar veremezsiniz, şimdi siz buna oy veremezsiniz, eğer verirsiniz Anayasaya aykırı bir tutum içerisine girmiş olursunuz, buna im-kânı hukukî yoktur, imkânı maddi yoktur söz-lerini keşke teypte aldırıysaydım. 180 derece ken-di kendisini itham eden beyanları yukarıda ko-misyonda benim kulağımdan silinmedi. Aslında muahaze etmiyorum Sayın Kemal Bağcıoğlu ar-kadaşımızı. Çünkü o anda o görüş kendilerine daha isabetli gibi geldi. Fakat kendilerine 83 nei maddeyi anlattığımız zaman kanaat getirdiler.

Şimdi demek ki Anayasanın derpiş ettiği 78 nei madde, 80 nei maddeden bâzıları sarih, elle tutulur, ilk hamlede anlaşılır cinsinden, bir kısmı ilk nazarda kavranılmaz ve kavranılması

kolay olmanın einstendir. Nitekim bu hâdisede bizzat Danıştay tehiri iera talebini reddetmek suretiyle kolayca anlaşılabilir olduğunu kabul etmiş. Daha sonra 1965 senesinin Şubatının so-nunda bununla bağdaşmayacağı neticesine var-mıştır. Muhterem bir görüşür. Ama bunu ya-parken belki de hatalı tutumu adalet açısın-dan süzgeçten geçirdiği için seçim olayını iptal etmiştir. Şimdi arkadaşlarımız insafla mütalâa edin. Danıştay kararını münakaşa etmek gücüne sahip değiliz. Bir. Türk Milleti adına kaza yet-kisini kullanan Danıştay kararına karşı saygılı olmaya mecburuz. Millet Meclisi olarak bunun dışına çıkamayız. Arif Ertunga'nın milletvekil-liğinin kaldırılması tezine mesnet yapılan seçim olayı hukukan iptal kararı ile vakıa olarak ce-reyan ettiği andan itibaren ortadan kalkınca, bu noktadan hareket edemeyiz. Arif Ertunga'nın vâkı iptal dolayısıyla haksız iktisapların ko-nusu. Hukuk Devletinde hal mercileri de var-dır, hal yolları da vardır. Binaenaleyh, beytül-male el uzatmak teşebbüsleri ile asla birleşemez. Eğer beytülmale tasallut etmek teşebbüsü var ise o teşebbüsle bunu karıştırmamak lâzımgelir. Herkes sorumluluk taşıyor bu hukuk düzeninde. Her vatandaşın hakkı var, herkesin mesuliyeti var. Binaenaleyh, mesuliyetleri açısından ele alacağım. Şimdi Başkanlık Divanında anlıyoruz ki çeşitli görüşler hâkim olmuştur. Tekrar edi-yorum, Anayasa Komisyonumuzun bu konuda bir karar alma yetkisi yok ur. Anayasa Komis-yonu milletvekilinin dokunulmazlığını kaldıra-maz ki, bunu kaldırırsın. Bir dokunulmazlıktan herhalde dava vahin bir neticedir. Onu kaldıra-myan bunu hiç kaldıramaz.

İkincisi; bir parti meselesi değildir. Partiler dokunulmazlıkta karar almazlar ki, buna parti açısından bakalım. O da yok. Ama milletin ver-diği bir emaneti demin Sayın Bağcıoğlu'nun söylediği gibi, bir Mecliste muayyen zamanlarda teşekkül eden çoğunluk oylarıyla alınabilir, kal-dırılabilir gibi görmek fevkalâde sakat bir yol-dur. Millî iradeye inanan, o temel felsefeye ina-nan siyaset adamlarının bu yolda tehlikeli ör-nekler vermemesi lâzımdır.

Anayasa Komisyonunun, bir arkadaşımızın sadece arzu üzerine, istek üzerine verdiği bir mütalâa vardır. Bu mütalâada çoğunluk sağlı-yan görüş, azınlıkta kalan görüş, istinkâf görü-

şü, hepsi vardır. Aynı şekilde Başkanlık Divanında da bu konu bu şekilde müracaat edilmiş ve nihayet Yüksek Heyetinize getirilmiştir. Hukuk eskidikçe kuvvet kazanır, tatbikatla beslenmedikçe mücerret hukuk kaideleri üzerinde tereddütler olabilir. Bu konu Meclisinizde ilk defa vuku bulmaktadır. Kanaatimece hâdisce, Arif Ertunga açısından Danıştay kararı olduğu için kendiliğinden mahfûldür. Ama bu vesile ile Anayasanın 78 ve 80 nei maddeleri üzerinde düşünme fırsatını bulduğumuz için bu da bir kazanç olmuştur. Netice konunun ne Meclis Başkanı açısından, ne siyasi bir parti açısından, ne hele şimdi partilerin biribiri peşisıra yarış haline girdiği iptal dâvası açısından incelenmiye tahammülü yoktur. Bu, milletin kendisine vekâlet verdiği bir arkadaşımızın bizim tarafımızdan alınamiyacağı mutlak gerçeğine dayanır. Bu itibarla madem ki Başkanlık Divanı bunu bu şekilde kendisi halledemiyerek, hal mercii olmak itibarıyla size getirmiştir, kanaatimece mecbur olmadığı halde, getirmemesi gerektiği halde getirmiştir, oylarımızla Başkanlık Divanına yardımcı olunuz. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Sarıbrahimoğlu.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Muhterem arkadaşlarım, bu kürsüde hukuki mevzuların ve hukuk prensiplerini temelinden ilgilendiren meselelerin politika ve edebiyat açısından ele alınıp istendiği gibi tefsire tabi tutulmasını her zaman üzüntü ile karşılamışım. Bizler burada istikbale iyi örnekler vermek zorundayız. Bugün tatbik etmekte bulunduğumuz hukuk, uzun asırların geliştirdiği ve geçmiş nesillerin büyük emekler vererek meydana getirdiği âbidelerden alınmıştır. Bunları tahribe hakkımız yoktur. Bunları günlük hissi meselelere alet etmek, vasıta saymak ve istediğimiz gibi hukuk prensiplerini tefsir edebileceğimiz ve buna herkesi inandılabileceğimiz kanısında bulunmak caiz değildir. Hile bunu hukukçular yaparsa, af buyursunlar, tâbir belki ağır olur ama, hukuka bir nevi ihanet olur. Ben bilhassa hukukçu arkadaşları böyle bir ihanetten tevekkkiye davet ederim.

Sonra, bir arkadaşımızın milletvekilliğinin kaldırılıp kaldırılmaması bahis mevzuudur. Burada bir çatı altındayız, geldik gidiyoruz. Evet partiler vardır, şudur, budur ama bir de insani

icaplar vardır. Bu icaplar bize en azından taraflısız olmak zorunluluğunu yükler. Ben demiyorum ki hukuku istediğimiz gibi tefsir edelim, arkadaş hatırı için Anayasa hükümlerini yanlış aksettireim. Bu asla olmaz. Bu muamelenin muhatabı olan arkadaşımız bu şekilde bir muameleyi, bu şekilde bir iltiması kabul etmiyecek derecede asil bir insandır, zaten biz de yapmayız.

Muhterem arkadaşlarım, ben bu iş bahis mevzuu olunca şahsan bir ziraatçi çocuğu da olmam hasebiyle ve Odalar Birliği ile odaların kaderi ile ilgili bir arkadaşımız sıfatı ile meseleyi izledim. Esasen yakın temasım olduğu için birçok hususları da yakinen bilmek durumunda idim. Onun için sizlere kısaca arzı malûmat için söz aldım.

Sayın Bağcıoğlu herhalde malûmat noksanından olsa gerek, Sayın Arif Ertunga'yı müstahak olmadığı ağır ithamlarla burada suçladı. Bir kere şunu açıklamak isterim ki, Arif Ertunga benim bilebildiğim kadarı ile, maaş almamıştır. Ziraat Odalarından herhangi bir ücret almamıştır. Gerçi bâzı arkadaşlar bunu bir ahmaklık sayabilir ama bu bir anlayış meselesidir. Arkadaşım bu asaleti göstermiştir. Ve millet yükünü fahrî bir hizmet olarak bugüne kadar taşımıştır. Bunu matbuatta yahut çıkıp bu Mecliste söylemiyecek kadar mütevazı ve asil bir insandır.

Muhterem arkadaşlar, arkadaşım dış seyahat münasebetiyle Odadan bir kuruş almamıştır. Kendi parası ile gitmiş, gelmiştir, eğer gitmişse. Bu da yanlış bir malûmatın burada ifadesidir.

Yurt içi seyahatlerinde otomobil, otobüs ve otel gibi son derece zaruri olan masrafların karşılığını almıştır. Eğer bu da bir haksız iktisap ise biraz evvel Sayın Paksüt'ün izah ettikleri ilgili merci, ilgili teşekkül tekrar bunu istiyebilir ve hattâ karar kesinleştiği takdirde arkadaşımız kendiliğinden iade edecek kadar tok gözlüdür...

KEMAL BAĞCİOĞLU (Maraş) — Kanunen mecburdur iade etmiye...

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Kanun sebepsiz iktisabı, haksız iktisabı tarif eder. Sebepsiz iktisap, elinde bulunduğu nisbette iadeye tabi iktisaptır, Sayın Bağcıoğlu.

KEMAL BAĞCİOĞLU (Maraş) — Anayasaya aykırıdır...

BAŞKAN — Lütfen karşılıklı konuşmayın. Sayın Sarıbrahimoğlu fikirlerinizi Umumi Heyete bildirin.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Bu itibarla arkadaşım mecbur da olmasa bunu iade edecek kadar tok gözlüdür. Dediğim gibi belki bu anlayış da pek akıllıca bir davranış sayılmaz ama, arkadaşım bu asaleti de gösterecek kadar, dediğim gibi, teşekkülün faydasını düşünür.

Muhterem arkadaşlarım, sonra burada, gerçi benim vazifem değil, Sayın Reis isterse cevabını rahat rahat verir. Ama, yine bir hususu açıklamak isterim. Bir kere burada iltibasa mahal verecek sözleri kullanmamak lâzım. Affedersiniz portakal ile olmayı birbirine karıştırma misali, beytülmal falan, dedi. Doğru değil. O mesele başka, bu mesele başkadır. Bir kere ortada Danıştaya müracaat mevzuubahis. Danıştay bu meseleyi tetkik ediyor, halen de tetkik etmektedir. Şu anda bunun münakaşasının dahi caiz olmadığı kanaatindeyim. Biraz sonra bu hususa tekrar geleceğim. Yalnız bâzı hususları açıklamak, bilhassa arkadaşımın tecavüze uğrayan haysiyetini korumuş olmak, efkârı umumiye arz etmiş olmak için baştan bâzı hususlara temas ediyorum. Yoksa aslında Yüce Meclisinin burada bu meseleyi şu anda müzakeresi bile caiz değildir. Danıştayda mesele müzakere edilirken ve bir kesin hükme iktiran etmemiş iken Meclis Reisinin ödeneğini vermem, milletvekilliği sıfatım meşkur veya iptal edilmiştir, demiye hakkı ve salâhiyeti yoktur. Olmadığı için de münakaşa etmeden bugüne kadar verile gelmiştir. Onun için «bir beytülmale el uzatma vardır, yok Sayın İnönü'nün partisinde bu olmaz» gibi sözler, bunlar birtakım yaralayıcı, bu Meclisi de, bunu söyleyen arkadaşımızı da, hepimizi de rahatsız edici birtakım münakaşalara meydan verir, bunu yapmıyalım. Sonra, beytülmal meselesidir dediler. Yüce Anayasa Mahkemesine gitmiştir, halledilecektir, onu da beklemek zorundayız. Anayasanın 132 nci maddesine göre o bapta da vâkı beyanları Anayasanın 132 nci maddesine yani sadece Sayın Bağcıoğlu'nunkini değil, matbuatta vesairedeki bu bapdaki beyanları ve yazıları da saygısızlık sayarım. Yüce Heyetin kararını bekliyeceğiz, şeriatın kestiği parmak acımaz. Ve dediğim gibi bunun beytülmal ile ilgisi yoktur. Sonra muhte-

rem arkadaşlarım, sekseninci madde tetkik edilirse görülür ki, şu, şu, şu hallerde üyeliğin düşüp düşmediğine Meclis karar verir, der. Kendi Meclisince karara bağlanması hallerinde sona erer. (Sol taraftan «olmadı, olmadı» sesleri.)

Oldu, gayet güzel oldu. Şimdi muhterem arkadaşlarım, karara bağlanması der. Bu karar müspet de olabilir menfi de olabilir. Görüşüme göre Meclis tarafından bu mesele karara bağlanıncaya kadar milletvekilliği sıfatı devam eder. Ve Meclisin kararının da mutlaka menfi olması şart değildir. Başkanlık Divanı gayet yerinde ve haklı şekilde meseleyi Yüce Heyetin huzuruna getirmiştir. Getirmesinde de zaruret ve fayda vardı. Yoksa Yüce Meclisin haberi olmadan, Yüce Meclisin tasarrufuna iktiran etmeden şu veya bu sebeple Meclis üyelerinin sıfatının kaldırılması birçok sakıncaları doğurmak istidadındadır.

Muhterem arkadaşlar, her kanun, her nizam, her hüküm cemiyetin faydasına hizmet ettiği müddetçe ve nisbette muhteremdir. Ve daima kanun hükümleri ve nizamları zamanın sosyal, politik ve kültürel şartları içinde mütalâa edilir ve cemiyet hayrına tefsir edilir. Tefsirde esas budur. Bakarsınız 50 sene evvel ve hattâ beş sene evvel şu şekilde tefsir edilen, beş sene sonra bir tevhibi içtihat kararı ile hükümde en ufak bir değişiklik, bir noktada, virgülden değişikliği olmadığı halde tamamiyle tersine bir noktadan tatbika başlanmıştır. Yoksa tefsir kapıları kapanmış, hukuk katılaştı, gerek hukukî, gerek sosyal, gerek iktisadi inkişaf durdurulmuş olur. Bu itibarla Başkanlık Divanını tebrik etmek lâzımdır.

Muhterem arkadaşlarım, gelelim işin esasına; 132 nci maddeyi lütfen okumama müsaade buyurun, bilhassa ikinci ve üçüncü fıkraları : «Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görülmekte olan bir dâva hakkında yasama meclislerinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.»

Muhterem arkadaşlarım, şu hüküm muvacehesinde Yüce Divanın bu meseleyi görüşme mevzuu dahi yapmadan tehir etmesi iktiza ederdi. Burada münakaşamız caiz değildir. Anaya-

sa diyoruz, babayasa diyoruz, her sıkıştıkça Anayasaya iltica ediyoruz. O halde Anayasanın hükmüne hürmetkâr olmak durumundayız. Bugün, biraz evvel izah ettiler, Sayın Bağcıoğlu, zannedirim Divan sunuşlarında da mevcudolsa gerek, tashihi karar için Danıştaya, Ziraat Odaları İdare Heyeti başvurmuştur. Hukukun açık, belli bir esası şudur : Bir karar kanuni yollardan tamamiyle geçmeden kesin hükme iktiran otmış sayılmaz. Kesinleşmemiş bulunduğu göre, evet gerçi tehiri ıera reddedilmiş olmakla bu kararın infazı iktiza eder. Yani Arif Ertunga bu iptal kararı ile Ziraat Odaları Genel Başkanlığından iskat edilmiştir. Bunda bir tereddüt yoktur. Ancak meselenin tashihi karar yoluna gidilmek ile henüz kesin hükme iktiran etmemiş olduğu hususu da bir realite ve bir vakiydir. Yani şu anda Danıştayda bu mesele tezekkür ve tecmül edilmekte, tahkik ve tetkik edilmektedir ve belki biraz evvel Sayın Paksüt arkadaşımızın haklı olarak ifade ettiği üzere, Anayasanın 78 nci maddesinin başka türlü bir tefsiri suretiyle kaldırılacaktır. Tashihi karar müessesesi niçin konmuştur? Karar veren heyet yanılabilir ve kararını tashih edip, ahvale ve kanuna uygun yeni bir karar verebilir. Ve bu tashihi karar sona ermeden de hüküm kesinleşmemiştir. Ve tashihi karar müspet neticelenirse haliyle Arif Ertunga'nın Başkanlık sıfatı tekrar iade edilecektir ve sanki hiçbir karar verilmemiş, kendisi ayrılmamış gibi eski makamına dönecektir.

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — İki makam bir arada olamaz.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Bunun olup olmayacağını Danıştay tâyin ve takdir edecektir. Bu itibarla şimdi şu anda bu meselenin Yüce Heyetin huzurunda görüşülmesi, konuşulması 132 nci maddenin üçüncü fıkrasının birinci cümlesine kesin şekilde aykırıdır. Ve Yüce Heyetten evvelimde bu noktayı karara bağlamasını istirham ediyorum. Bu hususta da şimdi bir takrir veriyorum. 132 nci maddeye göre halihazırda mesele Danıştayda görüşme mevzuu, dâva mevzuu olduğuna göre Yüce Heyet tarafından görüşülebilir mi, görüşülemez mi? Bu husus karara bağlanmalıdır. Bu, usuli bir husustur. Diğer hususata takaddüm etmesi iktiza eder. Bir takrir vermekteyim. Bunun na-

zara alınmasını ve Yüce Heyetinizce kabulünü istirham ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Nevzat Şener, yoklar. Buyurun Sayın Süreyya Öner.

SÜREYYA ÖNER (Siirt) — Çok muhterem arkadaşlarım, bahse konu mesele Başkanlık Divanında görüşülerek Başkanlık Divanından Yüksek Meclisinize arz edilmiş bir mesele olduğu ve Sayın Kemal Bağcıoğlu'nun konuşmalarında bir kül olarak, gerek Başkanın tutumundan gerekse Başkanlık Divanının tutumundan bir kül olarak mütalâa ettiğimiz Divandan sitemkâr bir şekilde bahsedildiği için bir Divan üyesi olarak ve tabiatıyla şahsım adına bir hususu kısaca tavih etmek için huzurunuzu işgal etmiş bulunuyorum.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, bu mesele Başkanlık Divanına bir sözlü soru olarak intikal etmiştir, Meclis Başkanlığına tevcih edilmiş bir sözlü soru olarak gelmiştir. Bu sözlü soru Meclis Başkanlığına gelir gelmez ele alınarak daima ciddiyetine ve derin tetkikatına inandığımız arkadaşımız Sayın Ferruh Bozbeyli'ye bu işin tetkiki ve cevaplandırılması vazifesi verilmiştir. İlk günden itibaren bu vazife Sayın Ferruh Bozbeyli arkadaşımıza vermiş ve bu arkadaşımız tetkikatını ikmal ederek, Meclise beyan edeceği hususları bildirmek üzere hazırladığı cevabını okumak üzere Divana getirdiği zaman meselenin aynı zamanda Danıştaya da intikal etmiş olduğuna ve Danıştay tarafından bir karar ittihaz edilmiş olduğuna Divan muttali olmuş ve bu durum muvacehesinde bir kere de Meclisin Anayasa Komisyonunun görüşünün alınmasına lüzum görülmüş ve bu sebeple Anayasa Komisyonundan mütalâa istenmiştir. Anayasa Komisyonundan mütalâa gelir gelmez tekrar ilk gündeme alınarak konuşulmuş ve Divanda bütün arkadaşlar bu meselenin Meclis Umumi Heyetince müzakerelere edilip karara bağlanmasını ittifakla kabul etmiştir. Divanda teferruata ait muhtelif görüşler münakaşa edilmiştir. Meselâ bâzi arkadaşlarımız bu vazifenin milletvekilliğiyle bağdaşamayacağı ve bu görüşün yine nihai karara varılmak üzere Yüce Mecliste görüşülmesi tezini savunmuş, bir kısım arkadaşlarımız ise sadece vakiyayı tesbit ederek kararın Yüce Meclise bırakılması fikrini savunmuşlardır. Fakat hiçbir arkadaş bunun Başkanlık Divanında

re'sen Başkan tarafından nihai karara bağlanması hususunda rey izhar etmemiştir. Ve bu sebeple konu Yüksek Meclisinin huzuruna gelmiştir. Başkanlık Divanı bir kül olarak bu meseleye ilk andan itibaren gerekli ehemmiyeti vermiş ve objektif olarak bu mesele üzerinde durarak gerekli işlemi yapmıştır. Arz ederim.

BAŞKAN — Altı arkadaş konuşmuştur, daha beş arkadaşımız da söz almıştır, yeterlik önermeleri var, ondan sonra başka önermeler var, onları...

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Usul hakkında.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Muhterem arkadaşlarım, burada 132 nci maddeye aykırı bir meselenin münakaşa mevzuu olamayacağını ifade ettik. Bir de takrir verdim. Evveleminde bu noktanın müzakere ve halledilmesi lâzımdır ki, esas hakkında yazılı önerge ve saire hususlar müzakere edilsin veya oy kullanılabilsin. Onun için Sayın Başkandan evveleminde usul mevzuu şeklinde vaz'ettiğim takririmi okutmasını ve üzerinde müzakere açılmasını bir kere karara vardıktan sonra esas hakkında muamele icrasını istirham etmekteyim.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, Sayın Bozbeyleli'nin bir talepleri var.

Sayın Öner, Divan adına mı konuştunuz?

SÜRREYA ÖNER (Siirt) — Şahsım adına konuştum.

BAŞKAN — Şahsı adına konuştular. Efendim, usul hakkında Sayın Kemal Sariibrahimoğlu'nu dinledik. Sayın Sariibrahimoğlu'nun, önermelerini...

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Kemal Sariibrahimoğlu.

BAŞKAN — Sayın Sariibrahimoğlu soyadınız ile konuşuyorum ve dikkat buyurulursa Meclisin açıldığı günden beri öyle yaparız. Sayınıyla birlikte soyadını söyleriz. Kendi önermelerini bir usul meselesi yapıp nazara alacağım, oylanıp oylanmayacağını, kendileri Divanın bu kararının nazara alınmamasını, reddini talebederler.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Sayın Reis...

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Sariibrahimoğlu, ben sizi dinledim, siz de beni dinleyin de ondan sonra...

(Önergelerini geri alacak sesleri.)

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Önergemi geri aldım.

BAŞKAN — Önergelerini geri aldılar, Sayın Sariibrahimoğlu.

ŞEVKİ GÜLER (Afyon Karahisar) — Efendim usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Efendim önermeler var, ne usulü?

ŞEVKİ GÜLER (Afyon Karahisar) — Yeterlik usulü hakkında Sayın Başkan.

BAŞKAN — Yeterlik önermeleri var, yeterlik önermelerinden sonra arkadaşlarımızın teklifleri var, onları okutup müzakere açacağım. (Yeterlik önermelerinin müzakeresi olmaz sesleri.)

Efendim, yeterlik önermelerinin müzakeresi değildir. Ayrı önermeler var, talepler var, oya konulamaz diye. Bu kifayet önermelerini okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Arif Ertunga hakkındaki konu aydınlanmıştır, oya sunulmasını arz ve teklif ederim.

Ordu

Ata Topaloğlu

Sayın Başkanlığa

Ertunga hakkındaki görüşmelerin kifayeti ni arz ederim.

Halûk Nur Bâki

Afyon Karahisar

BAŞKAN — Kifayetin aleyhinde Sayın Bilgin, buyurun.

Müzakeresini yapmakta olduğumuz Divanın teklif ettiği Sayın Ertunga'nın milletvekilliği sıfatının kaldırılıp kaldırılmıyacağını müzakeresi idi. Bu yapılan müzakerenin kifayeti hakkındadır.

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Muhterem arkadaşlar, bu mesele konunun henüz aydınlanmadığı olduğu kanaatinde değilim. Hukukçu arkadaşlarımız burada mesele hakkında uzun uzun izahatta bulundular. Bir noktada ittifak edemediler. İttifak edemedikleri nokta açıkta kaldığı müddetçe bizim gibi onların izahlarına nazaran rey verme, oy verme durumunda olan arkadaş-

İarımız tereddüt içinde kalacaklardır. Arz edeyim: Mesele Danıştaya intikal etmiş, Danıştay seçimi ortadan kaldırmış. Ama bu kaldırış kesbi katiyet etmediğinden dolayı butlan yani seçimin kaldırılması, butlan vâkı olmamış, ama öbür taraftan da Emin Paksüt arkadaşımız diyorlar ki, madem ki, seçim iptal edilmiştir ortada butlan vardır. Bu hukukî bir meseledir. Binaenaleyh, esasında yok olan bir meselenin üzerinde fikir ve karar vermek doğru olmaz. Çünkü henüz seçim ortadan kaldırıldıktan sonra bir koyundan iki post çıkarılmaz deniyor. Binaenaleyh, bu nokta tamamiyle aydınlanmadan verilecek karar, yeterlik kararı doğru olmaz. Tenevvür etmek için bu hususta bütün arkadaşların fikirlerinin alınması lâzımdır. Hattâ kendimizin kanaatine göre de bâzı noktaların açıklanması icabeder. Yeterlik takririne iltifat edilmemesini istirham ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Yeterlik önermelerini oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Bağcıoğlu ve Sayın Güler arkadaşlarımızın önermeleri var, onları okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

İzmir Milletvekili Ârif Ertunga'nın üyelikle bağdaşmayan bir hizmet kabul etmiş olduğu ve Anayasa Komisyonunca da milletvekilliği sıfatının düşmesi gerektiği karara bağlanmış olduğundan: Anayasanın 80 neı maddesinin «Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği, bir üyenin üye seçilmeye engel bir suçtan dolayı kesin olarak hüküm giymesi, çekilmesi, kısıtlanması, üyelikle bağdaşmayan bir hizmet kabul etmesi,» fıkralarının hükümlerinden birinin meydana gelmesi halinde milletvekilliği sıfatının düşmesi katileştüğinden, Meclislerin kararına bağlanması gerekmiyeceğinden, Başkanlık Divanının bu husustaki kararının Mecliste oylanamayacağını arz ederim. Ve bu hususun oya vazını talebederim.

Afyon Karahisar
Şevki Güler

Sayın Başkanlığa

Anayasanın 80 neı maddesine göre ancak devamsızlık sebebiyle üyeliğin düşmesi için Yüce Heyetin kararına ihtiyaç vardır. Onun dışındaki hususlarda ve bu arada üyelikle bağdaşma-

yan bir vazife kabul etmesi halinde vazife Meclis Başkanınıdır.

Bu sebeple 78 neı maddeye aykırı şekilde üyelikle bağdaşmayan bir vazife kabul eden Ârif Ertunga'nın üyelik sıfatının düşüp düşmeyeceği hususunun oylanamayacağını karara bağlanmasını arz ve teklif ederim.

Maraş
Kemal Bağcıoğlu

BAŞKAN — Bir önerge daha var. Bunun zaten kabul edilip edilmemesi mümkün değil.

Sayın Başkanlığa

İzmir Milletvekili Ârif Ertunga'nın milletvekilliğinin devam ettiğinin tesbitine karar tesisi ne tavassutlarınızı rica ederim.

Balikesir
A. Aydın Bolak

BAŞKAN — Sayın Aydın Bolak'ın teklifleri diğer önermeler kabul edilmediği zaman zaten otomatikman meydana gelmiş olacaktır.

Efendim, milletvekilliğinin devam ettiğinin tesbitine karar tesisine, diyor.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Şevki Güler ve Bağcıoğlu arkadaşlarımızın önermeleri Divanca müttehaz karara rağmen oylanamayacağını yani Divan şöyle karar vermiş idi Başkanlık Divanı malûmunuz: Ârif Ertunga'nın milletvekilliği sıfatının düşüp düşmediği hususunda karar ittiha-zının Meclis Umumi Heyetine aid olduğu ve konunun gündemin sunuşlar kısmına alınarak nihai karar vermek üzere Yüce Meclise arzı, şeklinde karar verilmiş idi. Yüce Meclisiniz ile Divanın bu kararı üzerine görüşmeler yaptık. Divanın bu görüştüğümüz kararının oya vaz'edilemeyeceği hakkında Sayın Bağcıoğlu ve Sayın Güler arkadaşlarımızın önermeleri üzerinde görüşme açıyorum. Bu oylanamaz iddiasındadırlar. Söz isteyen arkadaşımız var mı? Buyurun Sayın Güler.

ŞEVKİ GÜLER (Afyon Karahisar) — Muhterem arkadaşlarım, Anayasanın 80 neı maddesiyle ilgili bundan evvel Meclisimizde bir hâdise geçmişti. Nuri Beşer hâdisesi dolayısıyla Millet Meclisi Divanı toplanmış, Anayasanın 80 neı maddesini müzakere etmiş ve bu hususta o zaman bir Divan kararı almıştı. O günkü Divanda Meclis Reisi Sayın Fuad Sirmen ile bendeniz fikir bakımından karşı karşıya gelmiştik. Sayın Fuad Sirmen, Ana-

yanının 80 nci maddesinin Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği bir üyenin üye seçilmeye engel bir suçtan dolayı kesin olarak hüküm giymesi, çekilmesi, kısıtlanması, üyelikle bağdaşmayan bir hizmet kabul etmesi veya buraya kadar olan kısım için Meclislerin karar alamıyacağını bu hususlar tesbit edildikten sonra yalnız meclislere sunuş yapılacağını, müzakere dahi edilemeyeceğini Divanda müdafaa etmiş ve bu hususta Divan kararı da alınmıştı. Nuri Beşer hâdisesi dolayısıyla Anayasanın 80 nci maddesi gereğince burada Umumi Heyete Başkanlık Divanı olarak sunuş yapıldığı zaman da bendeniz o günkü celseye başkanlık eden Sayın Fuad Sirmen'e aynen bu maddenin böyle olmadığını «veya» dan evvelki kısımlarında meclislerde karara bağlanması gerektiğini bu kürsüden ifadet etmiştim. Ama Divanda Başkanlık eden Sayın Fuad Sirmen sizin görüşünüzle beraber değilim demiş ve bendenizin konuşmasını nazarı itibara almamıştı. Şimdi, veya kelimesine kadar olan kısımdakiler için aynı Sayın Fuad Sirmen Meclis Kararını aldırarak üzere, Divandan bir karar ile buraya geliyor. Şahsi kanaatime göre, eğer bundan evvelki, veya kelimesinden evvelki kısımlar için Meclis kararı o gün Mecliste de bu tasvibedilmişti, Meclis kararı alınmaz ve meclislerin ancak bilgisine sunulur. Şayet Sayın Arif Ertunga arkadaşımızın milletvekilliği ile bağdaşmayan bir vazifeyi kabul etmesi kesinleşmiş ise, Başkanlık Divanı buna kaani olmuş ise bir karar için buraya getiremez. Kesinleşmemiş, buna karar verilmemişse, Divanca o zaman da yine yukarıda halledilmesi icabederdi. Divan yanlış bir karar almıştır ve o günkü zabıtları, o günkü Divan kararını Sayın Fuad Sirmen'e hatırlatarak bu meseleyi buraya karar aldirmaya getirmemesi icabederdi. Bu hususu nazarı itibara almanızı ve Divan kararının oylanamayacağı hakkındaki takririme iltifat etmenizi rica ederim.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Sirmen.

FUAD SİRMEN (Rize) — Muhterem arkadaşlarım, Şevki Güler arkadaşımız her halde hâfızalarında yanlış olacaklar. Bahsettikleri şekilde bir muamele cereyan etmemiştir ve Sayın Nuri Beşer hakkında kesin mahkûmiyet ilâmı verildiğine dair Başbakanlık tezkeresi Yü-

ce Meclise okunarak sunulduğu zaman Başkanlık Divanında bulunan ben değildim. Bunu nereden çıkarıyorlar, bilmiyorum.

O celseye Riyaset eden arkadaşımız o tarihte Başkanvekili olan, Adalet Partisinin Başkanvekilliğini temsilen Sayın Refet Aksoy'du. Şevki Güler arkadaşımız, dediği gibi sunuşla iktifa edilmeyip bunun Meclis kararına iktiran etmesini ileri sürmüş, Sayın Refet Aksoy Riyaset Divanı adına, bu şekilde muamele yapılamayacağını, çünkü kesin bir mahkeme ilâmı elde bulunduğu için, bunun üzerinde ayrıca bir Meclis kararı almanın lüzumu olmadığını ifade etmiş ve bu mesele, o tarihte öylece kapanmıştır.

Şimdi Şevki Güler arkadaşımız, Arif Ertunga arkadaşımızın durumu ile, Sayın Nuri Beşer'in durumunu aynı imiş gibi arz ediyor. Bu mütalâada bulunan arkadaşların hataya düştükleri nokta şudur : Mesele gayet sarih-tir, Anayasamızın 80 nci maddesinde milletvekilliğinin düşmesini icabettirecek bir suçtan dolayı kesin mahkûmiyet halinde, kısıtlanma halinde, istifa halinde milletvekilinin milletvekilliği ile, affedersiniz milletvekilliği diyorum, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği ile bağdaşamayacak bir vazife kabul etmesi halinde milletvekilliği sıfatının sukut edeceğini ifade etmiştir. Şimdi burada birbirinden ayrılması lâzımgelen hususlar şunlardır. Aksine mütalâada bulunan arkadaşlarımızın bu noktaya dikkat etmediklerini zannediyorum. Bir vazifenin milletvekilliği ile bağdaşıp bağdaşamayacağını kim tâyin edecektir? Millet Meclisi Reisi bunu re'sen tâyin ve tesbit eder; buna dair bir hüküm yoktur. Bu hukukî esaslara ve her meclisin üyesi hakkında karar itihaz etmemiz o meclise aidolduğu umumi prensibe aykırı olur. Bir milletvekili, her hangi bir vazife kabul etmiş olan arkadaşın tek başına, kendiliğinden bu vazife milletvekilliğiyle bağdaşamaz deyip senin milletvekilliği sıfatın zail olmuştur deyip, bunun sıfatını kendisi tek başına nasıl iskat edebilir, bu nasıl düşünülebilir? Bu o kadar düşünülemez ki, burada Sayın Emin Paksüt ve diğer arkadaşlarımız etraflı bir şekilde izah etti. Bir vazifenin Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğiyle bağdaşıp bağdaşamadığı o kadar mucibi münakaşadır ki, Devlet Şûrası bile, Danıştay bile kendisine iptal dâvası açıldığı za-

man istenilen tehiri iera kararını vermemiş. Niçin vermemiş? Tetkika değer görmüş, vermemiş. Bize bu mesele, Riyaset Divanına bir soru önergesiyle intikal ettiği zaman Riyaset Divanı bunu tetkik etmiş bu soruya verilecek cevabı hazırlayabilmek için, içinden bir arkadaşını tetkik ile vazifeli kılmıştır. Çünkü tetkika değer bir iştir ve tetkik edilmesi lâzımgelen bir iştir. Riyaset Divanı bunu vazifeli arkadaş marifetiyle, tetkik ettirirken, Riyaset Divanına ikinci bir müracaat vâkı olmuştur. Devlet Şûrası bu vazifenin, Arif Ertunga'nın kabul ettiği vazifenin Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği ile bağdaşmadığına karar verdi, denmiştir. Bu karar üzerine vaziyet tetkik edilmiş, Riyaset Divanı demiş ki, bu karar üzerine biz ne yapmışız, bir kere de Yüce Meclisin Anayasa Komisyonundan mütalâa soralım, demişiz. Anayasa Komisyonundan, birtakım sualler tesbit ederek mütalâası istenmiştir. Anayasa Komisyonu, bütün arkadaşlara dağıtılmış olduğu şekilde, bize bir mütalâa vermiştir. Anayasa Komisyonunun üyeleri, adedlerini şimdi bilmiyorum, zannediyorum altıya karşı yedi oy ile görüş ayrılığına varmış. Fakat ekseriyet Sayın Ertunga'nın bu vazifeyi kabul ettiği andan itibaren milletvekilliği sıfatının zail olması lâzımgelceceği neticesine varmıştır. Bize bu mütalâayı vermiştir. Bu mütalâayı alan Riyaset Divanı vaziyeti tetkik etmiş, bazı arkadaşlarımız demiştir ki, bu mütalâa yerindedir, mebusluk sıfatı zail olmuştur, Heyeti Umumiyece bunu arz etmek lâzımgelir, Bazı arkadaşlar da Anayasa Komisyonunun ekalliyette kalan üyelerinin görüşünü benimsiyerek, Danıştayın kararı iptal kararı olduğuna göre ve seçim muamelesini iptal ettiği ve iptal kararları da makable şâmil olduğu için Ertunga arkadaşımızın bugün üzerinde milletvekilliği ile bağdaşamayacak bir sıfat kalmadığı için yapılacak bir muamele yoktur, demişlerdir. Bu iki görüşte Riyaset Divanında ekseriyet bulamamış, huzurunuzda getirilen şekil ekseriyet bulmuştur. Yani Anayasa Komisyonumuzun ileri sürdüğü mütalâa üzerine vaziyeti mütalâa eden Riyaset Divanı bu hususta nihai kararı alma yetkisinin Yüce Heyetinize aiddiği kararını vermiştir. Bu karar neticesi gündeme alınarak mesele huzurunuzda gelmiştir.

Şimdi şu noktayı sarahaten Yüce Heyetin bilmesi lâzımgelir. Hâdisenin ilk bize intikal şekli bir soru önergesiyledir. Başkandan ne soruluyor? Arif Ertunga Ziraat Odaları Birliği Başkanındır, Anayasanın şu maddesine göre bu vazife bununla bağdaşır mı, bağdaşmaz mı? Başkan cevap versin, diyor. Buna muttali olan Başkan cevap verebilmek için şüphesiz meseleyi Riyaset Divanına getirir. Riyaset Divanının görüşünü tesbit edip sual zamanı bunu huzurunuzda getirip arz edecekti. Ama bu arada ne oluyor? Biz sualin cevabını hazırlayabilmek için Anayasa Komisyonunun mütalâasını aldığımız zaman, Anayasa Komisyonumuzun ekseriyeti, Arif Ertunga'nın milletvekili sıfatının, o vazifeyi kabul ettiği andan itibaren zail oldu, dedi. Riyaset Divanı bu mütalâa üzerine, demin arz ettiğim şekilde, muhtelif görüşler üzerinde münakaşa etmiş ve ekseriyet bu meselenin nihai kararının Yüce Heyete aiddiği neticesine vararak huzurunuzda getirmiştir. Şimdi arkadaşlar, bir kesin kararla bir milletvekilinin milletvekilliğinin kısıtlanması, bir kesin kararla bir milletvekilinin milletvekilliği ile bağdaşmayan bir mahkûmiyete mâruz kalması. Bunlar o kadar sarıh, o kadar katî şeylerdir ki, bunun üzerinde Meclis esasen münakaşa da yapamaz. Anayasanın 132 nci madesinin hükmüne göre kazai mercilerden verilmiş nihai kararlar üzerinde Yüksek Meclis tebdil, tağyir, değiştirme ve hükmünü yerine getirmeme gibi bir muameleye tevessül edemeyeceği için, o hükme dayanarak Riyaset Divanı kısıtlama gibi, mahkûmiyet gibi kesin ilâmlarla milletvekilliği sıfatı zail olduğu zaman Hükümetten bize gelen bu tezkereyi okur Heyeti Umumiyenin bilgisine sunarız, mesele biter. .

Şimdi burada verilen karar, Danıştayın verdiği karar mebusluk sıfatının zail olacağı şeklinde değildir. Bu vazife milletvekilliğiyle bağdaşmaz; binaenaleyh Arif Ertunga'nın Ziraat Odaları Birliği Başkanlığına seçilmesi muamelesini iptal ediyorum, diyor. Demek ki, ortada kalmış bir durum var. Binaenaleyh, benim de görüşüm o idi Riyaset Divanında, fakat ekseriyet kazanmadı. Tıpkı Anayasa Komisyonunda ekalliyette kalan arkadaşlarımızın görüşü gibi. Arif Ertunga hakkında halen yapılacak bir muamele olmadığı kanaatinde bulunduk. Ama Riyaset Divanının ekseriyeti bu kanaatte olmayınca huzurunuzda ge-

tirmeye mecbur kaldık. Şu noktayı da bilhassa tebarüz ettirmek isterim. Bize soru önergesiyle bu mesele intikal ettirildiği zaman 1964 senesinin 7 nei ayı idi. Halbuki bilâhara elimize geçen ilâmdan öğrendiğimize göre Devlet Şûrasına iptal dâvasının açılması, 1964 senesinin 3 neü ayında olmuştur. Biz bunu o tarihte bilebilse idik Riyaset Divanının bence yapacağı iş, ayrıca Anayasa Komisyonunun mütalâasını alma meselesi, yoktu. Meselâ kaza organına intikal etmiştir. Onun alacağı karar neticesine intizar lâzımdır, neticesine varabilirdik ve sorunun sırası Yüce Meclise geldiği zaman, bu şekilde cevap verebilirdik.

Ama, Riyaset Divanı, bütün bu işleri re'sen bilen bir makam değildir. Soru önergesini veren arkadaşımız da bize bundan bahsetmemiştir. Mutlak olarak bağdaşıp bağdaşamayacağını bildiriniz demiştir. Binacnaleyh, vaziyet bu olduğuna göre ve Anayasanın 80 nei maddesinde zirkedilen kısıtlama, mahkûmiyet gibi kendi iradesine taallûk eden istifa gibi hususların dışında bir vazife ile milletvekilliğinin bağdaşıp bağdaşmayacağı hususu o kadar görüş ayrılıklarına istilzam eder ki, ne mevzuatımızda, ne Anayasamızda, ne İftüzük hükümlerimizde bu hususta karar vermek yetkisi şahsan Meclis Başkanına aittir diye bir hüküm yoktur. Riyaset Divanına aittir, diye de bir hüküm yokur. Fakat hukukun ana kurallarına göre bir Meclis mensubu hakkında nihai karar almak o Meclis Heyeti Umumiyesine aid olduğu mülâhazasıyledir ki, Riyaset Divanı bu meseleyi huzuru nuza getirmiştir. Vaziyet bundan ibarettir, Şevki Güler arkadaşımızın dediği gibi de Başkanınızın ne bu görüşünde ve ne de bundan evvelki görüşünde bir gelişme hali mevcut değildir.

Zannediyorum ki, vaziyeti kâfi açıklıkla izah etmiş bulunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Bağcıoğlu.

KEMAL BAĞCIOĞLU (M araş) — Arkadaşlar, Başkanlık Divanına vermiş bulunduğum önergem okundu. Bu önergem istihdaf ettiği mânayı açıklamaya lüzum görmüyorum. Zira gayet sarih ve belli bir mahiyet taşımaktadır. Meselenin burada oylanamayacağı hakkındadır.

Şimdi arkadaşlarım, Sayın Meclis Başkanı Fuad Sirmen konuşmamış olsalardı ben tekrar huzurunuzu işgal etmiyecektim. Yalnız

bâzı noktaları açıklamak mecburiyetinde kaldığımı hissediyorum. Şöyle ki, biz eğer Danıştay ilâmına daha evvel vâkif olsa idik, belki o ilâmı bekliyecektik, belki Anayasa Komisyonuna bu işi götürmiyecektik, dediler biraz evvel. Arkadaşlar, bu işte öyle bir garabet var ki, o kadar entranş bir durum var ki, daha evvelki konuşmamda açıklamamıştım ama şimdi Meclis Başkanının konuşmasından sonra mecbur oluyorum açıklamaya. Sayın Meclis Başkanlığı Anayasa Komisyonuna yazdığı yazıda, Anayasa Komisyonunun mütalâasını isterken, maalesef hangi sebeple olduğu belli olmayan bir tutum içerisinde Danıştay kararı cline iken, Danıştay kararını bize göndermiş bulunmaktadır. Fakat haricen göndermiş bulunuyoruz ki, Anayasa Komisyonunda müzakereye başlamadan önce Sayın Arif Ertunga'nın milletvekilliği ile bağdaşmayan bir yere seçilmesinin mümkün olmayacağı esbabı mucibesiyle Odalar Birliğindeki seçimi Danıştay iptal etmiş. Böyle bir şey var mı diye arkadaşlara sordum, var dediler. Dışardan, haricen elde ettiğim bir Danıştay kararının tasdiksiz örneği üzerine bu hâdiseye muttali olduk. Meclis Başkanlığı, bizzat Meclis Başkanı Anayasa Komisyonunun mütalâasını alırken, arkadaşlar Danıştay böyle bir karar vermiştir diye bu mütalâa yazısının arkasına eklemesi lâzımdı. Ama eklememiş bunu saklıyor, hıfz ediyor, Danıştay kararından hiç bahsetmiyor. Anayasa Komisyonunun mütalâasını istiyor. Ama biz öğreniyoruz Komisyona elden bir suretini getiriyoruz ve muttali oluyoruz, ondan sonra bu meseleler münakaşa ediliyor.

Arkadaşlar, bir nokta daha var; Danıştay kararı muayyen bir zamandan sonra alınmıştır. Ertunga 78 nei maddeye göre üyelikle bağdaşmayan bir vazife kabul etmiş, bir yere seçilmiş bir tarihte, ondan sonra aradan muayyen bir süre geçmiş, müracaat vâkı olmuş Danıştaya. Aradan zaman geçmiş, Danıştay karar vermiş. Bu zaman zarfında üyelikle bağdaşmayan bir vazifede bulunmuş Sayın Ertunga. Hem milletvekili ve hem de böyle bir vazifede bulunmuş. Kaldı ki, bu karar üzerine, iptal ettiği için, sonradan ayrılmamış Sayın Ertunga. «Hayır Danıştay bunu iptal etti ama, ben burada oturabilirim» demiş ve bir müracaatla tehiri icra kararı almış. Sonra ne olmuş?

Anayasa Komisyonuna vaziyet intikal ettikten sonra durumunun karışacağı mülâhazasıyla Sayın Ertunga bulunduğu yerden istifa etmiş. Demek ki, Sayın Ertunga'nın, Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanlığından ayrılmasının sebebi Danıştay ilâmı değildir. Danıştay ilâmı askıda kalmış, Arif Ertunga ve Odalar Birliği, Arif Ertunga'nın Odalar Birliği Başkanlığına devamını sağlamak için tashihi karar talebinde bulunmuş ve tehiri iera kararı almıştır. Ama bizzat sonradan kendi rızası ile istifa etmiştir.

ARIF ERTUNGA (İzmir) — Yok öyle bir şey.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Devamla) — Müracaatı öyle, öyle söylemişsiniz muhterem arkadaşım, bilmiyorum. Komisyonla ifade etmişsiniz, oradan muttali oldum.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Bilmediğiniz şeyi niçin söylüyorsunuz.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Kırca, siz de bilmediğiniz şeyi niçin getiriyorsunuz» diye ifade ediyorsunuz. Biz hâdiseleri gayet iyi biliyoruz. Bunu siz de biliyorsunuz. O kadar biliyorsunuz ki, siz de bizden daha fazla biliyorsunuz. Arkadaşınız içinizde olduğu için bizden çok daha iyi biliyorsunuz, vâkıalara şahitsiniz, ama bilmiyorum, hukukçu olduğunuzu, her zaman hukuk nasyonu itibariyle hak ve adaleti savunmanız gerektiği halde arkadaşınızı himaye veya mensubolduğunuz bir partinin içindeki arkadaşınızı Anayasaya aykırı hareket etmediği gerekçesini ifade için böyle söylüyorsunuz gibi geliyor insana. Müsaade buyurun da kabul etmiş olduğunuz bir hususu, yani bu hususun burada oylanamayacağı bizim ifade ettiğimiz hususu kabul etmek gerektiğinin ifade ettiğimiz zaman bu reaksiyonlarda bulunmayın, bu reaksiyonları göstermeyin.

Arkadaşlarım münakaşanın yüzde 80 nini atınız bir tarafa, mesele şudur: 80 nci madde sarıhtır, 5 tane husus kabul etmiştir... Birincisi, milletvekilliğine seçilmesine engel bir suçtan mahkûmiyeti ki, mahkeme ilâmı ile sabit olursa, Muhterem Meclis Başkanının vazifesi böyle bir mahkeme kararı ile mahkûmiyete mâruz kalmış bir milletvekilinin, milletvekilliği sıfatının düştüğünü bu kürsüden Yüce Heyetinize bildirmektir.

80 nci maddenin ruhu bu. Birinci husus budur.

İkincisi, istifa ederse, çekilirse zorla, ille çekilmedin, çekildin ama istifanı kabul etmiyorum gibi bir münakaşa yapmaya da imkân yoktur. Yine bu 80 nci maddeye göre istifasının kabulüne dair bir karar vermenize de imkân yoktur. Bu da iki...

Üçüncüsü; kısıtlanması hali, yine mahkeme ilâmı vardır. Yani kısıtlama sarıhtır değil de, fi-lân mahkemeden verilen bu ilâm gereğince milletvekili kısıtlanmamıştır diye bir münakaşa açmamıza da imkân var mı? Sayın Fuad Sirmen de burada ifade ettiler, bu husus sarıhtır dediler. Mahkeme ilâmları ile kabul edilmiş bir husustur, kısıtlama hali. Ben yalnızca bu hususu Başkan olarak Yüce Heyetinize arz ile mükellefim dediler. Ama 4 ncü husus da var, o da ne? : 73 nci maddeye göre üyelikle bağdaşmayan bir vazife kabul etmek hali. Bu halin münakaşayı mucbolduğunu, Meclisteki bir milletvekilinin, bir üyenin durumunu ilgilendiren bir halde Meclislerin karar vermesi gerektiği için bu meseleyi buraya getirdiğini ifade etti Sirmen. Mümkün değildir bu. Meclislerin öteden beri tutumu buymuş da onun için getirmişler Meclise bunu. Arkadaşlar bu Anayasa yenidir, bu Anayasaya göre, 80 nci maddeye göre bir tek husus burada münakaşa ve oylanabilir. O da iki ay devam meselesi. Acaba iki ay mı devam etti, yoksa 55 gün mü devam etti, mâzereti var mı, yok mu? Bu hususta milletvekili olarak kendisine müdafaa hakkı verilecek, milletvekili buraya çıkacak, diyecek ki, benim iki ay buraya devam etmediğim iddia edilmektedir ama işte raporlarım, ben 15 gün falan yerde ve bir ay da hastanede yattım. Binaenaleyh, mâzeretim vardır, 80 nci maddeye uymaz bu diyecek. Bu husus oylanacak milletvekilliğinin sona erip ermemesi işte o zaman oylarınızla karara bağlanacak. Onun dışında yetkisizsiniz, salâhiyetsizsiniz arkadaşlarım. Anayasaya göre böyle bir meselede oy veremezsiniz. Verdiğim önerenin mahiyeti budur. Bu hususun oylanamayacağı, Başkanlık Divânında dahi konuşulamayacağı, Başkanın, Meclis Başkanı olarak vazifeleri cümlesinden olan bu husus yani bir milletvekili üyelik ile bağdaşmayan bir görev kabul etmiş ise, bir vazife almışsa milletvekilliğinin sona erdiğinin buradan ilânı lâzım gelir.

Sayın Sirmen dediler ki; «Efendim, bu ağır bir şey, bir Meclis Başkanı kararınızı almadan

bir milletvekilinin milletvekilliği sıfatının düştüğünü nasıl söyleyebilir?» Millet Meclisi Başkanlığı Sayın Sirmen işte o kadar ağır bir yerdir, biliyorsunuz. Siz kararlara rağmen direniyorsunuz, Anayasaya aykırıdır, ita âmiri sıfatıyla yapmam diyorsunuz. O zaman nasıl bunu diyebiliyorsanız şimdi de demeniz lâzımdır. Arkadaşlar Meclis Başkanlığı, Meclis Başkanlığı vazifeleri... (Orta sıralardan, gürültüler.)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, gürültü yapmayınız, hatip rahat rahat konuşsun.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Devamla) — Neye öyle C. H. P. Grupu kaynaşiyor, doğru söylediğim için mi, yoksa yanlış söylediğim için mi? Hangi hususları yanlış söylemişsem, teker teker çıkarmanız buraya söylersiniz. Yerinizden uğultunuzla, itirazınızla bu hallolmaz.

Söylüyorum yetkisizsiniz, karar vermeye imkân ve ihtimal yoktur. Verirsiniz ama Anayasaya aykırı olur.

Millet huzurunda, zabıtlara geçmesi için tekrar ediyorum; Anayasanın 80 nci maddesi, Sayın Emin Paksüt'ün de biraz evvel söylediği gibi, o da benim kanaatimde, oylanamaz diyor, bir tek husus oylanabilir diyor o da, iki aylık devam meselesi, onun dışında oylanamaz diyor, burada söyledi. Hattâ bu mesele Anayasa Komisyonunda, C. H. P. li arkadaşların da dâhil olduğu komisyonda ittifakla kabul olundu. Orada Sayın Kırca vardı, Sayın Paksüt vardı, Sayın Baltacıoğlu vardı.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Ben bulunmadım yalan söylüyor.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Devamla) — Evet belki bulunmadınız ama diğer iki, üç Halk Partili üye vardı. Sayın Baltacıoğlu vardı. Sayın Kırca siz de olsa idiniz zannetmiyorum aynı şeyde karar verirdiniz.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Ben yakuttum.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Devamla) — Sayın Kırca asabileşmeyin, siz hukuk nosyonu itibarıyla böyle meselelerde ben parti filân dinlemem, hukukî kanaatimi açıkça söylerim, diye ifade buyurdunuz yukarda.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Evet, öyle söyledim.

Sayın Reis; müdahale ediniz, sadet dışı konuşuyorlar.

BAŞKAN — Sayın Kırca bağırmayınız, sizin bulunup bulunmadığınız hakkında bir beyan var. Sadece bir kanaatini söylüyor, ne ile müdahale edeyim? Sadet içinde konuşuyor, fikrini söylüyor, evet.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Devamla) — Efendim, önergem 80 nci madde sarahati karşısında bir milletvekilinin milletvekilliği ile bağdaşmayan bir vazife kabul etmesi halinde bu meseleyi buraya getirip oylanamayacağı hakkında.

Sonra bir nokta daha var arkadaşlarım; neden geldi buraya bu? Sayın Sirmen ifade ettiler, bir sözlü soru önergesi üzerine geldi. Gelmemesi lâzımdı. Sözlü soru önergesi üzerine Sayın Meclis Başkanının veya vazifelendireceği bir Başkanvekilinin çıkıp durumu burada izah etmesi icabederdi. Ama böyle olmamız, Anayasa Komisyonunun verdiği karar üzerine tekrar mesele Divanda tezekkür edilmiş, Divan Yüce Meclise niyabeten Meclisin idari işlerini gören celselerine riyaset eden şahıslardan ibaret, İhtüzük hükümlerini yerine getirmekle görevli bir teşekküldür, bir kuruldur, yanılabilir. Meclis Başkanı da Anayasa ve İhtüzüğe göre idaresini üzerine almış sorumlu bir şahıstır, yanılabilir. Siyasi bir teşekkül olarak sizler de yanılabilirsiniz. Ama yanılmıyan bir gerçek halinde 80 nci madde burada pıfıl pıfıl dururken bu kararı verirsiniz, ihtar ediyorum, mesul olursunuz. Hürmetlerimle(Alkışlar.)

BAŞKAN — Buyurun Sayın Güler.

SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Kifayet önergesinden sonra müzakere açılması nereden çıktı.?

BAŞKAN — Muhterem efendim, kifayet önergesi Divanın sunduğu, Arif Ertunga arkadaşımızın milletvekilliği sıfatının zail olup olmadığı hakkındaki husus içindi. Bunun dışında sayın arkadaşlarımızdan, Güler'le, Bağcıoğlu bunun oylanamayacağı hakkında önerge verdiler, onun konuşmasını yapıyoruz. (C. H. P. sıralarından aynı mahitte olan önerge sesleri)

BAŞKAN — Aynı mahiyette olabilir, bu hususta kifayet yoktur. Buyurun efendim.

ABDÜRRAHMAN GÜLER (Çorum) — Muhterem arkadaşlarım, aslında bu mevzuda bu kadar yaygın bir müzakere açılması doğru değildir. Çünkü konu hakikaten sevimsizdir.

Millet Meclisi kendi üyelerinden birisi hakkında milletvekilliği sıfatını zail edip etmediği gibi bir müzakere Meclisimizde ilk defa yapılmaktadır. Bu bakımadn da konu hiçbirimizi sevindirici, bize hoşnutluk verici bir mahiyet arz etmemektedir. Bu sevimsiz konu Riyasetin bir hatası ile huzuruza gelmiştir. Sözlü soru verilmiş, Riyaset bunu bizzat veya tâyin edeceği bir temsilcisi vasıtasıyla cevaplamak durumunda iken, Meclisin huzuruna getirmiştir. Sözlü sorularda takibedilen usul, cümlemizin malûmudur. Bugüne kadar hiçbir Bakan kendisinin cevaplamakla sorumlu, yetkili olduğu bir konuyu Millet Meclisine cevaplatmak gibi bir duruma düşmemiştir. Sayın Sirmen buyurdular ki, - aynen zabıtlara da geçmiştir - «Bir vazifenin Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği ile bağdaşıp bağdaşmayacağı kim takdir edecektir?» Yani demek istiyorlar ki, Anayasanın 78 nci maddesinin tâyin etmiş olduğu üyelikle bağdaşmayan işlerin takdiri Millet Meclisine aidolacaktır. Hayır arkadaşlarım, Anayasanın 78 nci maddesi Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği ile bağdaşmayacak halleri sarahaten tâyin ve tesbit etmiştir. Bunları, yani Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği sıfatıyla bağdaşıp bağdaşmayacağı her hangi bir vazifenin böyle bir vazifeyi Türkiye Büyük Millet Meclisi ile bağdaşır mı bağdaşmaz mı hususunu, Türkiye Büyük Millet Meclisi veya Millet Meclisi takdir edemez. Yani bize burada şunu mu demek istiyorlar? Arif Ertunga Beyefendinin kabul etmiş olduğu vazifenin Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği ile bağdaşıp bağdaşmayacağına biz mi karar vereceğiz? Yani Ziraat Odaları Birliğine seçilmesi vazifesi, biz eğer karar verirsek Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği ile bağdaşır derssek Arif Ertunga Bey bu vazifeye devam mı edeceklerdir? Sayın arkadaşlarım, Anayasanın 78 nci maddesi. kamu yararına çalışan derneklerden özel gelir kaynakları ve özel imkânları kanunla sağlanmış olanların yönetim kurullarında diye Sayın Arif Ertunga Beyefendinin kabul etmiş olduğu vazifeyi tarif etmiştir.

ARIF ERTUNGA (İzmir) — O değil benim kabul ettiğim vazife.

BAŞKAN — Sayın Ertunga, siz sükût edin lütfen.

ABDÜRRAHMAN GÜLER (Devamla) — Ziraat Odaları Birliği kamu yararına çalışan bir teşekküldür. Bu bir özel kanunla kurulmuştur, gelir kaynakları özel kanundan gelmektedir.

Şimdi bu durumda şurasını katiyyetle tâyin etmek mecburiyetindeyiz ki, Sayın Arif Ertunga'nın kabul ettiği vazife Milletvekilliği veyahut da Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliğine bağdaşamaz. Sayın Sirmen Beyefendi buyurdular ki, bu hususta Devlet Şurasının vermiş olduğu bir karar vardır. Bu karar iptâl kararıdır ve makale şamildir, seçim tasarrufunu kökünden halletmiştir. Madem ki bu kanaatte idiler, madem ki, müdafaalarına bu ilâmı gerekçe olarak gösteriyorlardı bu konuyu Meclis huzuruna getirmeden Meclisin huzuruna gelip sorunun cevaplanması meyanında cevaplanmaları lâzım gelirdi. Hiç kimsenin münakaşa etmediği ve Millet Meclisi üyeliği ile sureti katiyede bağdaşır olarak görmediği Sayın Arif Ertunga'nın kabul ettiği bu vazife dolayısıyla sanki Anayasanın 80 nci maddesinin son fıkrası hükmüne giriyormuş gibi Meclisimizin kararını istihsal etmeye çalışmak Anayasanın 80 nci maddesine aykırıdır. Bu konuda Anayasanın veya hiçbir hukukçu arkadaşımız benim kanaatimden ayrı bir düşünceye sahip değildir. Hal böyle olunca tekrar ediyorum, Sayın Başkanlık Divanı Şûrayı Devlet kararına istinadederek seçim tasarrufunun iptâl edilmiş olduğunu iddia ediyorlar, ileri sürüyorlarsa bu bir fikirdir, iltifat da edilebilir, sözlü soru meyanında cevaplamak üzere buradaki müzakereyi kesmek gereklidir. Yoksa Meclisi Anayasanın 80 nci maddesinin sarahatine rağmen bir karar almak mecburiyetine bırakmamak lâzımdır. Bende bu noktada, son noktada Kemal Bağcıoğlu'nun tavrına iştirak ediyorum. Bu oylanmamalıdır. Bütün polemiklerden öte Anayasanın sarih hükmü karşısında Sayın Meclisin bu suretle müşkül mevkiye bırakılmasına taraftar değilim. Müzakereler yersizdir, usul hatahdır. Binaenaleyh, müzakereler kesilmelidir. Bizzat Sayın Reis veya tâyin edeceği üyelerden birisi sözlü soru sahibine ayrı bir celsede Anayasanın 132 nci ve onun müstenidatı olan Şûrayı Devlet kararına müsteniden cevap vermelidir. Kanaatim budur. Saygılarımla.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Müftüoğlu.
HALÜK NURBAKİ (Afyonkarahisar) —
Usul hakkında söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim Sayın Müftüoğluna
söz veriyorum. Ondan sonra usul hakkında ko-
nuşursunuz.

Efendim, bir kere daha tekrar ediyorum,
rahatsız olmayın ve işgal de etmeyiniz. Bunun
oynanamıyacağı hakkında önergenin üzerinde
konuşuyoruz. Usul yapmadan müzakereyi aç-
tım.

SADIK TEKİN MÜFTÜOĞLU (Zongul-
dak) — Muhterem arkadaşlarım, maruzatım
gayet kısa olacaktır. Sayın Fuad Sirmen Be-
yefendi, meseleyi iki şekilde mütalâa etmek
lâzım geldiğini beyan buyurduyar ve ilk na-
zarda Heyeti Âliyenizin meseleyi Anayasanın
78 nci maddesine göre, yani Arif Ertunga arka-
daşımızın yapmış olduğu işin Türkiye Büyük
Millet Meclisi üyeliği ile bağdaşıp bağdaşmadığı
hususunun Yüce Heyetinizce karara varılması iktiza
ettiği noktasında topladılar, eğer yanlış anla-
madıysam. İfade ettiler, dediler ki, bu kadar
muğlâk, bu kadar geniş bir meselenin bir tek şah-
sın veya Başkanlık Divanının üzerinde bırakılma-
sı haksızlık olur. Binaenaleyh, kanunun daha iyi
tenevvürü için mesele Yüce Heyetinize gelmiştir,
Yüce Heyetinizde bu meselenin karara bağlanma-
sı iktiza eder.

Muhterem arkadaşlarım, bu nokta yanlış sayıl-
maz, bir bakıma hakları vardır. Zira 78 nci mad-
de hangi işlerin üyelikle bağdaşmıyacağı hususu-
nu geniş geniş tarif etmiştir. Fakat bu tarif içeri-
sinde üyelikle bağdaşmıyacak olan hususların
bağdaşabilip, bağdaşmıyacağı ciheti de eğer o
üyenin bulunduğu iş, görev ve atanması hususu
idari veya adli kazanın murakabesi dışında ise,
anladığım mânada Sayın Sirmen'le beraber ol-
mamaya imkân yoktur. Zira o hallerde, herhalü-
kârda Meclisiniz T. B. M. Meclisi üyeliğinin o iş-
le uğraşıp bağdaşmıyacağına karar vermek yet-
kisini haizdir, bendenizin şahsi kanaatime göre.
Ama bir arkadaşımızın görmüş olduğu ve atan-
mış olduğu iş ve tasarruf idari veya adli kazanın
tasarrufunda ise, idari veya adli kaza bu husus-
ta karar vermek yetkisini haizse, o takdirde muhterem
arkadaşlarım, Anayasanın 132 nci maddesi
hükmüne göre bu meseleyi Meclislerimiz müzake-
re ve münakaşa edemezler. Zira Anayasanın 132
nci maddesi der ki; « Yasama ve yürütme organ-

ları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zo-
rundadır.»

BAŞKAN — Sayın Müftüoğlu, çok okundu
bu madde.

SADIK TEKİN MÜFTÜOĞLU (Devamla)
Şimdi muhterem arkadaşlarım, eğer Devlet Şûra-
sı Arif Ertunga arkadaşımızın görevinin, Türki-
ye Büyük Millet Meclisinin üyeliği ile bağdaşa-
mıyacağı hususunu kabul ederse o bulunduğu va-
zifeden dolayı kendisini bir kararla tasarrufunu
iptal etmişse bu demektir ki, bu görev Türkiye
Büyük Millet Meclisi üyeliği ile bağdaşamaz. Biz
burada aksine karar almak durumunda değiliz.
Aldığımız takdirde adeta, hayır Devlet Şûrası sen
yanılıyorsun, bu görev bununla bağdaşır, bina-
enaleyh, Arif Ertunga arkadaşımız görevine de-
vam edebilir mânasını da istihdaf eder, eğer ya-
nılmıyorsam. Binaenaleyh bendenizin kanaatine
göre de bu mesele burada oynanamaz. Takdir Di-
vanın veya Başkan Sayın Sirmen'in olması iktiza
eder. Oylanması halinde oylamaya iştirak etmiye-
ceğimi 137 nci maddeye atfen arz ederim. Saygı-
larım.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Erim.

NIHAT ERİM (Kocaeli) — Değerli arkadaş-
larım, sayın hatipler çok önemli bir Anayasa
meselesine temas ettikleri için söz aldım ve ko-
nuşmamı yalnız o noktaya hasredeceğim.

Bâzi arkadaşlarım, değerli arkadaşlarım bu-
yurdular ki, bu meselenin Başkanlık Divanına
buraya getirilmesi yanlış olmuştur. Asla. Ben, bi-
lâkis Başkanlık Divanını bu tarzda hareket ettiği
için tebrik etmek isterim. Arkadaşlarım, beni ma-
zur görün, çok iptidai bir Anayasa hukuk kaide-
sidir. Hukuk Fakültelerinden geçen herkes bilir
ki, Parlâmentolar tarih boyunca meydana gelir-
ken iki hak üzerinde çok titizlikle durmuşlardır.
Bu haklardan birincisi vergi koyma hakkıdır,
taa 1215 Magna Carta Libertatum... (Soldan, mü-
dahale)... Sayenizde... Beyannameyi ile elde edil-
miştir.

İkincisi, Meclislerin kendi üyeleri hakkındaki
tasarrufları kendilerinden başkasına bırakmama-
ları kaidesidir. Bu da 17 nci asrın sonlarından
beri Parlâmentoların asla vazgeçmiyecekleri hak-
larındandır. Şimdi, sual, soru önergesi şeklinde
Meclis Başkanlığına intikal eden hâdise, aslında
Meclis Başkanlığına yapılmış bir ihbardır. Mec-
lis Başkanlığı bu ihbarı alınca kendiliğinden Meç-

lis Başkanı veyahut da, Başkanlık Divanı bir arkadaşımızın milletvekilliğinin devamı veya devam etmemesi konusunda kendiliğinden kesin karar alsaydı işte o zaman hataya düşmüş olurdu. Meclisin üyelerinin Anayasaya göre üyelik sıfatının ortadan kalkıp kalkmadığını tesbit edecek olan organ Meclisin kendisidir. Şimdi bakın en kesin noktadan gideyim. Bir arkadaş mahkûm olmuştur. Mahkûmiyeti Anayasanın milletvekilliğiyle telifi caiz görmediği yani milletvekilliğini düşürücü bir mahkûmiyettir. O milletvekilinin milletvekilliği sıfatı mahkûmiyet ilâmının Meclis Başkanlığına bu kürsüden Büyük Meclisin itilama arz edildiği anda düşer, bir.

İkincisi... (Soldan müdahaleler.) Böyle, bunu bilenler, bu işle biraz meşgul olanlar böyle olduğunu bilir'ler. Yeniden mektep açıp tedrisat yapacak değiliz.

BAŞKAN — Karşılıklı konuşmayın, Sayın Erim zatiâliniz de cevap vermeyiniz.

NIHAT ERİM (Devamla) — Neden böyle diye soruyorlar efendim. Hukuk Fakültesinden şöyle geçmiş olan insan bunun böyle olduğunu bilir ve sormaz.

BAŞKAN — Sayın Erim, siz daha sakin olunuz ve cevap vermeyiniz. Buyurun arkadaşlar, lûtfen hatibin sözünü kesmeyin.

NIHAT ERİM (Devamla) — Kesin ilâm buraya gelir, şöyle bir vaziyet olabilir. Kesin ilâm Ahmet hakkındadır, bir maddi hata olmuştur, sanki Mehmet'e aitmiş gibi buraya gelmiştir, burada bir arkadaş farkına varır, müzakere açılır. Bu maddi hata tesbit edilirse milletvekilliği sıfatı düşmez. Başka bir şey, bir milletvekili hakkında kısıtlama kararı çıktığı zannedilir, maddi hatalar içinde tevali eder buraya kadar gelir. Burada bir arkadaşımız farkına varır, Meclisi ikaz eder. O anda, o yanlış muamele durdurulur. Demek ki her halükârda milletvekilliği sıfatını düşürücü vakianın hukukî kararının ortada bulunduğunun tekevvün ettiğini, tamamlandığını tesbit edecek, müşahede edecek, icabında gerekirse karara bağlayacak yegâne, tek organ Millet Meclisinin kendisidir. Bunu bizim elimizden almak istiycekler olursa arkadaşlar parti farkı gözetmeksizin bizler, hepimiz bir araya gelip bunu vermemeliyiz. Bugün bana, yarın size, öbür gün diğer arkadaşımıza. Bunlar Parlâmentonun imtiyazlarına, Parlâmentonun rahat

çalışmasına, emniyet içinde, güven içinde çalışmasına ait kaidelerdir. Yüzyıllar boyunca kanlı tecrübeler sonunda çarpışa çarpışa elde edilmiş olan haklardır. Bugün bir arkadaşımızın milletvekilliği sıfatını kolayca üstünden alıverelim diye Anayasayı ve Parlâmento hukukunu şu istikamete götürürüz, sonra aldığımız karardan çok kısa bir zaman sonra pişmanlık duyabiliriz. Onun için kaideleri olduğu gibi muhafaza edelim, günlük emellerle, heveslerle şu veya bu istikamete gitmiyelim. Anayasa ortadadır, Anayasanın ne 78 nci maddesinde ve ne de 80 nci maddesinde bazı sayın arkadaşların ifade buydukları gibi buraya gelemez, gelmemelidir, burada karar alınırsa Anayasaya aykırı olur. Böyle bir şey yoktur. Eğer burası kesin bir mahkeme ilâmı karşısında hata yok, ilâm usulüne göre alınmış, her şey yolunda, ben bu ilâmı tanımiyorum derse, belki o zaman Anayasaya aykırı bir tasarrufta bulunmuş olur, o tasarrufu da tetkik edecek merciler elbette bulunur. Mâruzatım bundan ibarettir. Teşekkür ederim. (Sağdan ve ortadan alkışlar.)

BAŞKAN — Yeterlik önergesi vardır, okutuyorum...

ŞEVKİ GÜLER (Afyon Karahisar) — Bir hususun açıklanması bakımından söz rica ediyorum.. Benim konuşmam karşısında Sayın Meclis Başkanı benimle olan münakaşasının Divana bağlı olmadığından bahsettiler, o hususu açıklamak istiyorum.

BAŞKAN — Hayır efendim, yeterlik önergesini okutuyorum.

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Arif Ertunga hakkındaki Başkanlık Divanı kararının görüşülemeyeceği hakkındaki takrirler müzakere edilip, aydınlanmıştır. Kifayetin oya sunulmasını arz ve teklif ederim.

Ordu

Ata Topaloğlu

BAŞKAN — Yeterlik aleyhinde Sayın Bilgin.

TURHAN BİLGİN (Erzurum) — Muhterem arkadaşlar, kifayet önergesinin aleyhinde oy kullanmanızı istirham ediyorum. Parlâmentolarda her mesele enine boyuna görüşülür. Lehinde konuşan insanların fikirlerine aleyhte fikirlerle cevap verilir. Hele kifayet önergesinden önce

konuşan Profesör Nihat Erim bu Parlâmento-
daki arkadaşların büyük çoğunluğuna «öğren-
meniz lâzım» diye yanlış bir şey ifade etmek su-
retiyle öğretmek şeklinde bir iddiası karşısında
cevap verme durumunu bize vermenizi istirham
edeceğiz. Şunu da ilâve ediyoruz, üzerinde titri
profesör olan bir arkadaşın her şeyi bildiği id-
diasında bulunmasına karşı, biz bunları biliriz
diyen arkadaşın profesör olmasına rağmen, hür-
riyetin üzerine şal çekmek istediğini de, bunu
da biliriz. Hiç olmazsa kendi...

BAŞKAN — Ne alakası var Sayın Bilgin?
TURHAN BİLGİN (Devamla) — Hiç ol-
mazsa kendisine, bu polemği yapan insana, üze-
rinde profesörlük sıfatı da olsa samimi olma-
dan, fikirlerine cevap verebilmek için... (Meh-
met Ali Arkan'a hitaben) Mehmet Ali otur-
turduğunuz yerde.

BAŞKAN — Sayın Bilgin, lütfen siz hitab-
etmeyiniz, ben ederim.

TURHAN BİLGİN (Devamla) — Benim
söylediğim sözlere cevap verecek insan bu kür-
süye çıkar ve cevap verir, yerinden senin gibi
gürültü etmez.

Burada Sayın Meclis Reisi bir şey ifade et-
tiler, dediler ki, bir sual tavrı 7 nci ayda ve-
rilmıştır, Danıştaya da 3 ncü ayda müracaat
edilmiştir. Şayet Danıştaya müracaat edildiğın-
den malûmatımız olsaydı o takdirde bu sual
tavrını buna intizaren bekleriz diyordu. Yani,
kaza mercilerine intikal etmiş bir meselenin gö-
rüşülemeyeceğini, kaza mercilerinden cevap ve-
rildikten sonra ona göre muamele yapacağını
bu kürsüden ifade etti. Bununla bir nevi şimdi
alınacak kararın Danıştay kararlarını ret ma-
hiyetini taşıyacağını izah edeceğiz. Bize bu fir-
satın verilmesini, kifayetin aleyhinde oy kullan-
manızı istirham ediyorum. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Yeterlik önergesini oyunuz
sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Bir
daha yeniden, lütfen itiraz mahal kalmaması
için belki sayılması lâzımdır dersiniz.

Yeterlik önergesini kabul edenler lütfen elle-
rinizi biraz kaldırınız. Kabul etmeyenler... (Ayak-
ta, ayakta sesleri.)

Kâtip arkadaşlarımız arasında bir ihtilâf zu-
hur ederse o zaman ayağa kaldırınız efendim.

Yeterlik önergesi kabul edilmiştir.

17 inuzalı bir tavrile arkadaşlarımız, Bağcı-

oğlu arkadaşımızın önergesinin açık oya vaz'ını
isterler. Önergeyi okutuyorum :

Millet Meclisi Başkanlığına

Gündemin 7 nci sıra numarasında bulunan
Arif Ertunga hakkındaki Başkanlık Divanı su-
nuşla ilgili olarak bu görevin Başkanlığa aidi-
duğu hususunda Kemal Bağcıoğlu tarafından
verilen önergenin açık oya konulmasını arz ede-
riz.

Adana	Maraş
Hasan Aksay	Kemal Bağcıoğlu
Afyon Karahisar	İçel
Şevki Güler	Ihsan Önal
İzmir	Samsun
Şinasi Osma	Hamit Kiper
İstanbul	Ankara
Tahsin Demiray	İsmail Gence
Bolu	Kars
Ahmet Çakmak	Necmettin Akan
Ankara	Çankırı
Ferhat Nuri Yıldırım	Kâzım Arar
Antalya	Ordu
Hasan Fehmi Boztepe	Refet Aksoy
Kastamonu	Konya
Osman Zeki Oktay	Ahmet Gürkan
Bursa	
Baha Cemal Zağra	

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Söz istiyorum.
Usule mütaallik. Oylanıp oylanamayacağı-
na mütaallik konuşmak için usul hakkında söz
istiyorum.

BAŞKAN — Açık oyunuz vaz'ediyorum.
Şimdi, oylanamayacağı mütalâasında bulu-
nan arkadaşlar beyaz oy kullanacaklardır. Oy-
lanır diyen arkadaşlar önergeyi reddetmiş ola-
cakları için kırmızı oy kullanacaklardır.

Zarfları dağıtıyoruz.

(Zarflar dağıtıldı.)

EMİN PAKSÜT (Ankara) — İçtüzüğün
89 neu maddesinin son fıkrasına göre Başkan-
lık Divanının açıklama yapmasını istirham edi-
yorum. Oylanıp oylanmamasının Yüce Parlâ-
mento huzurunda İçtüzüğün 89 neu maddesinin
son fıkrasına göre açıklamanızı rica ediyorum,
zapta geçsin. 89 un son fıkrası muvacehesinde
neticede reye müracaat etmemiz lâzımgelirse
mesele işari reyle halledilir. Anakurala rağmen
nasıl olduğunu lütfen açıklayın...

M. Meclisi B : 122 3 . 6 . 1965 O : 2

BAŞKAN — Adana'dan başlıyoruz.

(Adana milletvekillerinden başlanmak suretiyle oylar toplandı.)

BAŞKAN — Açık oylamaya katılmıyan arkadaşımız var mı?.. Yok. Oylama işlemi bitmiştir.

Oylama neticesini arz ediyorum :

İzmir Milletvekili Arif Ertunga hakkında Başkanlık Divanı Kararının oylanamayacağına dair Maraş Milletvekili Kemal Bağcıoğlu'nun

önergesinin açık oylamasına 181 arkadaşımız katılmış, 53 kabul, 122 ret, 6 çekinse oy kullanılmıştır, 1 de boş oy kullanılmıştır.

Nisap temin edilemediği için oylama önümüzdeki birleşimde tekrarlanacaktır.

Vaktin gecikmiş olması dolayısıyla 4 Haziran 1965 Cuma günü saat 10 da toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 18,45

İzmir Milletvekili Arif Ertunga hakkında Başkanlık Divanı kararının oylanmayacağına dair Maraş Milletvekili Kemal Bağcıoğlu'nun önermesine verilen oyların sonucu

(Yeter sayı yoktur.)

Üye sayısı : 450
Oy verenler : 181
Kabul edenler : 53
Reddedenler : 122
Çekinseler : 6
Oya katılmayanlar : 255
Açık üyelikler : 14

[Kabul edenler]

ADANA
Hasan Aksay
Yusuf Aktimur
AFYON KARAHİSAR
Şevki Güler
ANKARA
İsmail Gence
ANTALYA
Hasan Fehmi Boztepe
Nazmi Kerimoğlu
AYDIN
Melâhat Gedik
Reşat Özarda
BİLECİK
Orhan Tuğrul
BITLİS
Nafiz Giray
BOLU
Ahmet Çakırak
BURDUR
Mehmet Özbey
BURSA
Ahmet Türkel

Baha Cemal Zağra
ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay
Refet Sezgin
ÇANKIRI
Kâzım Arar
ÇORUM
Abdurrahman Güler
Faruk Küreli
DENİZLİ
İbrahim Kocatürk
Remzi Şenel
EDİRNE
Nazmi Özoğul
ERZİNCAN
Hüsameddin Atabeyli
ERZURUM
Turhan Bilgin
GAZİANTEP
Kudret Mavitan
Süleyman Ünlü
GİRESUN
Nizamettin Erkmek

GÜMÜŞANE
Sabahattin Savacı
İSTANBUL
Tahsin Demiray
İZMİR
Şükrü Akkan
Mehmet Ali Aytas
Muzaffer Döğemeci
Nihad Kürşad
Şinasi Osma
KARS
Necmettin Akan
Lâtif Aküzüm
RİZE
Arif Hikmet Güner
Cevat Yalçın
SAKARYA
Muslihiddin Gürer
KASTAMONU
Sabri Keskin
Osman Zeki Oktay

KAYSERİ
Abdülhalim Aras
KONYA
Ahmet Gürkan
MARAŞ
Kemal Bağcıoğlu
ORDU
Refet Aksoy
SAMSUN
Hamit Kiper
Hüseyin Özalp
SIVAS
Cevad Odyakmaz
Güner Sarısözen
YOZGAT
İsmet Kapısız
ZONGULDAK
Ahmet Fuat Ak
Feyzi Fırat
Sadık Tekin Müftüoğlu

[Reddedenler]

ADANA
Kemal Sarıbrahimoğlu
Ahmet Karamüftüoğlu
ADİYAMAN
Mehmet Özbay
AFYON KARAHİSAR
Halûk Nur Bâki
Asım Yılmaz
AGRI
Rıza Polat

ANTALYA
Reşat Arpacıoğlu
Mustafa Kemal Karan
ANKARA
İsmail Rüştü Aksal
Nihat Berkkan
Bülent Ecevit
İbrahim Sıtkı Hatipoğlu
İhsan Köknal

İlyas Seçkin
ANTALYA
Etem Ağva
Nihat Su
AYDIN
Orhan Apaydın
BALIKESİR
Ahmet Aydın Bolak
Fenni İslimyeli
Süreyya Koç

BOLU
Kemal Demir
BURDUR
Fethi Çelikbaş
Nadir Yavuzkan
BURSA
Sadrettin Çanga
İbrahim Üktem

ÇANAKKALE

Burhan Arat
Şefik Inan

ÇORUM

Necmi Ökten

DENİZLİ

İsmail Ertan
Âtîf ŞoHoğlu

DIYARBAKIR

Adnan Aral
Şehmuz Arslan

EDİRNE

Süleyman Bilgen
Fahir Giritlioğlu

ELAZIĞ

Nurettin Arduçoğlu
Kemal Satır

ERZURUM

Gıyasettin Karaca
Şerafettin Konuray
Adnen Şenyurt

GAZIANTEP

Osman Orhan Bilen
Ali İhsan Gögüş

Hüseyin İncioğlu

GİRESUN

Mustafa Kemal Çilesiz
Naim Tirali

HAKKÂRİ

Ahmet Zeydan

HATAY

Bahri Bahadır

İÇEL

Mehmet Ali Arslan
Sadık Kutlay

İSTANBUL

Cihad Baban
Ratip Tahir Burak
Orhan Eyüboğlu
Fehrettin Kerim Gökay

Ali Coşkun Kırcı
İlmi Oben
İlhami Sancar

Selim Sarper
Reşit Ülker
Sabri Vardarlı

İZMİR

Osman Sabri Adal
Şeref Bakşık

Arif Ertunga
Ziya Hanhan
Kadri Özek

Lebit Yurdoğlu

KARS

Hasan Erdoğan
Kemal Güven
Kemal Okyay

KAYSERİ

Turhan Feyzioğlu
Mehmet Göker
Mehmet Sağlam
Bahri Yazır
Mehmet Yüceler

KIRKLARELİ

Abdurrahman Altuğ

KIRŞEHİR

Halil Özmen

KOCAELİ

Şahabettin Bilgisu
Nihat Erim

KONYA

İhsan Kabadayı
Rüştü Özal
Fakih Özlen

KÜTAHYA

Ahmet Bozbay
Ali Erbek

MALATYA

Mehmet Delikaya
Ahmet Fırat
İsmet İnönü
Halit Ziya Özkan

MANİSA

Muammer Erten
Şevket Raşit Hatipoğlu

MARAS

Kemali Bayazıt

MARDİN

Mehmet Ali Arıkan
Vahap Dizdaroğlu

MUGLA

İlmi Baydur
Cevdet Oskay
Turan Şahin

NEVŞEHİR

Halit Fikret Aka

NİĞDE

Asım Eren
Ruhi Soyer
Yusuf İzzettin Ağaoglu
Arif İlikmet Onat
Ata Topaloğlu

SAMSUN

Nurettin Ceritoğlu
Fevzi Geveci
İlyas Kılıç

SİRT

Süreyya Öner
Adil Yaşa

SIVAS

İbrahim Göker
Rahmi Günay
Ahmet Kangal
Mahmut Vural

TEKİRDAĞ

Turhan Kut
Hayri Mumcuoğlu
Orhan Öztrak

TOKAT

Reşit Önder

TRABZON

Ali Şakir Ağanoglu
Ahmet Şener
Ali Rıza Uzuner

URFA

Atalay Akan
Bekir Sami Karahanlı
Sabri Kılıç

VAN

Şükrü Kösercioğlu

YOZGAT

Veli Uyar

ZONGULDAK

Kenan Esengin
Mehmet Ali Pestilci
Yusuf Ziya Yücebilgin

[Çekinserier]

ARTVIN

Nihat Ata
Sabit Osman Avcı

BURSA

Edip Rüştü Akyürek

İÇEL

İhsan Önal

KONYA

Mekki Keskin (

ORDU

Ferda Güley

[Oya katılmayanlar]

ADANA

Ali Bozdoğanoglu
Mehmet Geçioğlu
Kasım Gülek
Melih Kemal Küçük-
tepepınar

Cavit Oral
Ahmet Savrun
İbrahim Tekin
Ahmet Topaloğlu (B.)

ADİYAMAN

Arif Atalay

Mahmut Deniz
Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR

Veli Başaran
Hasan Dinçer (B.)

Mehmet Turgut
Şükrü Yüzbaşıoğlu

AGRI

Nevzat Güngör
Kerem Özcan

AMASYA

Ismail Sarıgöz
Nevzat Şener

ANKARA

Burhan Apaydın
Hüseyin Ataman (B.)
Raif Aybar

Osman Bölükbaşı
Fuat Börekçi (I.)
Mustafa Kemal Erkovan

Muhlis Ete
İbrahim İmirzaloğlu
Mehdi Mihçioğlu (I.)
Emin Paksüt
Zühtü Pehlivanlı (I. Ü.)
Ahmet Üstün
Ferhat Nuri Yıldırım
Abdülhak Kemal Yörük

ANTALYA

İhsan Ataöv
Ömer Eken
Rafet Eker

ARTVIN

Saffet Eminağaoğlu
AYDIN

Hilmi Aydınçer
Mustafa Şükrü Koç
Nedim Müren
İsmet Sezgin

BALIKESİR

Cihat Bilgehan (B.)
Kaya Bulut
Mithat Şükrü Çavdar-
oğlu
Gökhan Evliyaoğlu
Cevat Kanpulat
Ahmet İhsan Kırımlı
Mehmet Tiritioğlu
Cihat Turgut

BİLECİK

Şadi Binay
BİNGÖL
M. Sıddık Aydar
Halit Rıza Ünal

BITLİS

Müştak Okumus

BOLU

Zeki Baltacıoğlu (I.)
Turgut Çulha

Kâmil İnal
Fuat Ümit

BURSA

Hikmet Akalın
Ekrem Paksoy
Cevdet Perin
Mustafa Tayyar
Ziya Uğur
İsmail Yılmaz

ÇANKIRI

Rahmi İnceler
Şaban Keskin
Jurettin Ok (Bşk. V.)

ÇORUM

Nuri Ahıskaloğlu
Muzaffer Dünder
Hilmi İncesulu
İhsan Tombus

DENİZLİ

Sinan Bosna
Mehmet Çobanoğlu
Hüdaî Oral

DIYARBAKIR

Yusuf Azizoglu (I.)
Hilmi Gündoğan
Recai İskenderoğlu
Vefik Pirinçcioğlu
Alp Doğan Şen

EDİRNE

Talât Asal
İlhamî Ertem
ELAZIĞ
Nurettin Ardıçoğlu
Hürrem Müftügil
Ömer Faruk Sanaç

ERZİNCAN

Zeynel Gündoğdu
Sadık Perinçek
Naci Yıldırım

ERZURUM

Ertuğrul Akça
Nihat Diler
Cevat Dursunoğlu
Tahsin Telli

ESKİŞEHİR

Şevket Asbuzoğlu
İbrahim Cemalcılar
Ertuğrul Gazi Sakarya
Seyfi Öztürk (B.)

Celâlettin Uzer
Aziz Zeytinoğlu

GAZIANTEP

Muzaffer Canbolat
Mithat San (B.)

GİRESUN

Ali Cüceoğlu
İbrahim Etem Kılıçoğlu
Ali Köymen

GÜMÜŞANE

Halis Bayramoğlu
Nemeddin Küçüker
Nureddin Özdemir

HATAY

Ali Muhsin Bereketoğlu
Ahmet Sırrı Hocaoglu
Abdullah Cilli
Şekip İnal
Saki Zorlu

İÇEL

Mazhar Arkan
Burhan Bozdoğan (I.)
Yahya Dermancı
Celâl Kılıç

İSPARTA

Ali İhsan Balım
Lokman Başaran
Sadettin Bilgiç

İSTANBUL

İbrahim Abak
Ziya Altınoglu
Suphi Baykam
Ferruh Bozbeyli
(Bşk. V.)
Nurettin Bulak
Ömer Zekâî Dorman
(B.)

Saadet Evren
Muhiddin Güven
Ahmet Oğuz
Oğuz Oran
Şahabettin Orhon
Naci Öktem
Vahyi Özarar
İsmail Hakkı Tekinel
Hüsamettin Tiyaşan
Abdurrahman Yazgan
Malik Yolaç
Zeki Zeren

İZMİR

Ali Naili Erdem (B.)
İhsan Gürkan (B.)
Saim Kaygan
Necip Mirkelâmoğlu
Mustafa Uyar

KARS

Kemal Kaya
Sırrı Öktem
Rahtiyar Vural
Rıza Yalın

KASTAMONU

Avni Doğan (I.)
Fethi Doğançay
İhsan Şeref Dura
Ali Özdikmenli
İsmail Hakkı Yılanlı-
oğlu

KAYSERİ

Hüsamettin Gümüşpala
Vedat Âli Özkan

KIRKLARELİ

Mehmet Alâeddin Eriş
Fikret Filiz
Hasan Tahsin Uzun

KİRŞEHİR

Ahmet Bilgin
Memduh Erdemir

KOCAELİ

Hâldan Kısayol
Süreyya Sofuoğlu

KONYA

Kemal Ataman
Selçuk Aytan
İrfan Baran
Kadircan Kafılı
Kadircan Kafılı
Ömer Kart
Abdüsamet Kuzucu
Fakih Özfakih
Faruk Sükan (B.)
Vefa Tanır
Cahit Yılmaz
Sait Sina Yücesoy

KÜTAHYA

Mehmet Kesen
Rauf Kıray
Sezai Sarpaşar
Sadrettin Tosbi

MALATYA
H. Avni Akşit
Nurettin Akyurt

MANİSA
Neriman Ağaoglu
Süleyman Çağlar
Yakup Kadri Karaos-
manoğlu
Nusret Köklü
Hürrem Kubat
Hilmi Okçu
Yakup Yakut
Nahit Yenişehirlioğlu

MARAŞ
Hasan Fehmi Evliya
Ali Hüdayioğlu
Enver Kaplan
Adnan Karaküçük

MARDİN
Esat Kemal Aybar
Şevki Aysan
Seyfi Güneşan
Talât Oğuz

MUĞLA
Adnan Akarca
İhsan Tekinalp

MUŞ
Sait Mutlu
Sami Öztürk
NEVŞEHİR
Ramazan Demirsoy
Ali Baran Numanoğlu

NİĞDE
Mehmet Altınsoy (B.)
Haydar Özalp
Oğuzdemir Tüzün

ORDU
Ata Bodur
Orhan Naim Hazineci
Şadi Pehlivanoglu

RİZE
Erol Yılmaz Akcal
Fuad Sirmen (Başkan)

SAKARYA
Burhan Akdağ
Ekrem Alican
Nuri Bayar
Hami Tezkan
Yusuf Ulusoy

SAMSUN
Ali Fuat Alişan
Mehmet Başaran

Fevzi Ceylân
Bahri Cömert
Kâmran Evliyaoğlu
Osman Şahinoğlu
SİİRT
Cevdet Aydın
Hayrettin Özgen
SİNOP
Mahmut Alicanoğlu
Mustafa Kaptan
Cemil Karahan
Haşim Tari

SİVAS
Adil Altay
Rahmi Çeltikli
Sebati Hastaoğlu
Resat Tüphan
Tahsin Türkay

TEKİRDAĞ
Fethi Mahramlı

TOKAT
Sabahattin Baybura
H. Ali Dizman
Mehmet Kazova
Zeyyat Kocamemi
Bekir Şeyhoğlu
Ali Rıza Ulusoy

TRABZON
Ekrem Dikmen
Selâhattin Güven
Nazmi Ökten
Kâmuran Ural
Zeki Yağmurdereli
TUNCELİ

Fethi Ülkü
Vahap Kışoğlu
URFA
Osman Ağan
Kemal Badıllı
Kadri Eroğan
Celâl Üncel (I.)

UŞAK
Ali Rıza Akbıykoğlu
İbrahim Bulanalp
Ahmet Tahtakılıç
VAN

İhsan Bedirhanoglu
Muslih Görentaş (I. Ü.)
YOZGAT
İsmail Hakkı Akdoğan
(B.)
Mustafa Kepir
Turgut Nizamoğlu
Celâl Sungur (I.)
ZONGULDAK
Ramiz Karakaşoğlu

[Açık üyelikler]

Aydın	1	Kocaeli	1
Çanakkale	1	Manisa	1
Erzurum	1	Muş	1
Hatay	1	Trabzon	1
İsparta	1	Zonguldak	2
İstanbul	1		
İzmir	2		14

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

122. BİRLEŞİM

3 . 6 . 1965 Perşembe

Saat : 10.00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Giresun Milletvekili İ. Etem Kılıçoğlu'nun, İstanbul Emniyet teşkilâtında kaçakçılık, hırsızlık, uyuşturucu madde, beyaz kadın ticareti ve bunlarla ilgili konularda inceleme yapmak üzere, Anayasanın 88 nci maddesi gereğince kurulması kabul edilen Meclis Araştırma Komisyonuna üye seçimi (10/19)

2. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Devlet Radyosunun TRT Kanunu hükümlerini ihlâl edici tarafsız radyo olmaktan çıkıcı partizan bir davranış içerisinde bulunduğu iddia ve isnatlarının gerçek olup olmadığı hususunu incelemek üzere Anayasanın 88 nci maddesi gereğince bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasına dair önergesi (10/20)

3. — Çorum Milletvekili İhsan Tombuş'un, petrol konusu ile ilgili tartışmaların vuzuha kavuşması için, Anayasanın, 88 nci maddesi gereğince bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasına dair önergesi (10/21)

4. — Balıkesir Milletvekili Ahmet Aydın Bolak ve Gümüşane Milletvekili Nurettin Özdemir'in memleketimiz petrol sanayiinin istih-salden tüketime kadar bugünkü durumu, bu sanayiın gelişme ve genişlemesi için birtakım kanunî tedbirlere zaruret olup olmadığı hususunda Anayasanın 88 nci maddesine göre bir Araştırma Komisyonu kurulmasına dair önergesi. (10/22)

5. — İstanbul Milletvekili Sabri Vardarlı ve 2 arkadaşının Türkiye'nin petrol mevzuundaki durumunu ve politikasını açıklığa kavuşturmak üzere, Anayasanın 88 nci maddesi gereğince bir genel görüşme açılmasına dair önergesi. (8/14)

6. — Uşak Milletvekili Ahmet Tahtakılıç'ın Türkiye'nin petrol meselesi hakkında, Ana-

yasanın 88 nci maddesi gereğince bir genel görüşme açılmasına dair önergesi. (8/15)

7. — İzmir Milletvekili Arif Ertunga hakkında Başkanlık Divanı kararı.

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

1. — Devlet Personeli meslek teşekkülleri kanunun tasarisının Millet Meclisince benimsenmiyen maddeleri hakkında Karma Komisyon raporu ile Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosu ve Karma Komisyon metinleri (Millet Meclisi 1/546; Cumhuriyet Senatosu 1/434) (S. Sayısı: 543 e 2 nci ek [Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1965])

2. — Özel öğretim kurumları kanunu tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Ferit Alpiskender'in, Hususi eğitim ve öğretim müesseseleri kanunu teklifi ve Kırşehir Milletvekili Memduh Erdemir'in, Âmme menfaatine hizmet gayesiyle kurulan dernekler tarafından açılan özel okul öğretmenlerinin sosyal güvenlikleri hakkında kanun teklifi ile Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu ve 55 arkadaşının, Âmme menfaatine hizmet gayesiyle kurulan dernekler tarafından açılan özel okul öğretmenlerinin sosyal güvenlikleri hakkında kanun teklifine dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Geçici Komisyon raporu. (1/539, 2/581, 2/617, 2/618) (S. Sayısı : 495 e 2 nci ek) [Dağıtma tarihi : 26 . 5 . 1965]

3. — Millî Müdafaaaya hiyanet suçundan müebbet hapse hükümlü Alman uyruklu Wilfried Herbrecht hakkındaki hapis cezasının affı hak-

kında kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/671) (S. Sayısı : 741) [Dağıtma tarihi : 15 . 7 . 1964]

4. — Seçimlerle ilgili kanunların bâzi hükümlerinin değiştirilmesi ve bu kanunlara bâzi hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Adalet, İçişleri ve Anayasa komisyonlarından 5 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/841) (S. Sayısı : 975) [Dağıtma tarihi : 21 . 5 . 1965]

5. — Devlet memurları kanunu tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Afyon Karahisar Üyesi Rasim Hancıoğlu ve Kastamonu Milletvekili İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun, Ticaret Vekâleti teşkilât ve vazifelerine dair 3614 sayılı Kanuna ek 21 . 6 . 1943 tarih ve 4442 sayılı Kanununun 3 ncü maddesinin tadiline, mezkûr kanuna 4 madde ve bir geçici madde eklenmesine dair, Bahkesir Milletvekili Mehmet Tiritioğlu ve 3 arkadaşının, Ticaret Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair 4442 sayılı Kanununun 3 ncü maddesinin tadiline ve bu kanuna bir geçici madde eklenmesine dair, Kayseri Milletvekili Mehmet Sağlam ve 4 arkadaşının, Ticaret Bakanlığının vazife ve teşkilâtına dair 3614 sayılı Kanuna ek 4442 sayılı Kanununun 3 ncü maddesinin tadiline ve mezkûr kanuna bir geçici madde eklenmesine dair, İzmir Milletvekili Şinasi Osma'nın, Ticaret Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair 4442 sayılı Kanununun 3 ncü maddesinin tadiline ve bu kanuna bir geçici madde eklenmesine dair, Kütahya Milletvekili Sadrettin Tosbi ve 7 arkadaşının Ticaret Bakanlığının teşkilât ve vazifelerine dair 3614 sayılı Kanuna ek 4442 sayılı Kanuna ek Kanun; Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun, Emeklilik Kanununa ek Kanun, İçel Milletvekili Yahya Dermancı ve 2 arkadaşının, Emekli Sandığına dâhil memurları ev sahibi yapmak amacı ile sermaye tahsisi hakkında; Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi İzzet Birand ile Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Refik Ulusoy'un, ek görev ve aylık ödenekleri namı altında 1962 mali yılı Bütçesinden her hangi bir tediye yapılması hakkında, İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanununun bâzi maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet, İçişleri, Dışişleri, Millî Eği-

tim, Maliye, Bayındırlık, Sağlık ve Sosyal Yardım, Tarım, Çalışma, Ticaret, Sanayi, Turizm ve Tanıtma ve Plân komisyonlarından ikiser üye seçilerek kurulan Geçici Komisyon raporu (1/723, 2/479, 800, 488, 483, 663, 753, 798, 73, 667) (S. Sayısı : 977) [Dağıtma tarihi : 29 . 5 . 1965]

6. — Ceza ve infaz kanunu tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/850) (S. Sayısı : 982) [Dağıtma tarihi : 31 . 5 . 1965]

7. — İstanbul Milletvekili İsmail Hakkı Tekinel ve 166 arkadaşının, Yargıtay kanunu teklifi ve Adalet ve Plân komisyonları raporları (2/676) (S. Sayısı : 933) [Dağıtma tarihi : 1 . 4 . 1965]

8. — Millet Meclisi İdare Âmirlerinin, Sayıştay Kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu ile Anayasa Komisyonunun mütalâası (2/532) (S. Sayısı : 706 ve 706 ya 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 7 . 5 . 1964; 12 . 5 . 1965]

9. — Askerî Memnu Mintakalar Kanununun birinci maddesinin (A) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/473) (S. Sayısı : 364) [Dağıtma tarihi : 19 . 7 . 1963]

10. — Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/458) (S. Sayısı : 265) [Dağıtma tarihi : 19 . 6 . 1963]

11. — Nöbetçi memurluğu kurulması ve olağanüstü hal tatbikatlarında mesainin 24 saat devamını sağlayan kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/648) (S. Sayısı : 615) [Dağıtma tarihi : 26 . 2 . 1964]

12. — Sivil Savunma Kanununa iki ek madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma ve İçişleri komisyonları raporları (1/517) (S. Sayısı : 614) [Dağıtma tarihi : 25 . 2 . 1964]

13. — 5539 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü kuruluş ve görevleri hakkındaki Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Bayındırlık ve Plân komisyonları raporları (1/640) (S. Sayısı : 711) [Dağıtma tarihi : 13 . 5 . 1964]

14. — Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının

Hazinece terkin ve tahkimi hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/490) (S. Sayısı : 935) [Dağıtma tarihi : 9 . 4 . 1965]

15. — Türk Eğitim Derneğinin Türkiye Emlâk Kredi Bankasına olan borçlarının tasfiyesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/817) (S. Sayısı : 951) [Dağıtma tarihi : 14 . 5 . 1965]

16. — Adli Tıp Müessesesi Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım, Adalet ve Plân komisyonları raporları (1/577) (S. Sayısı : 738) [Dağıtma tarihi : 15 . 7 . 1964]

17. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 93 ncü maddesinin (B) bendinin sonuna bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/757) (S. Sayısı : 972) [Dağıtma tarihi : 19 . 5 . 1965]

18. — Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi İdare Âmirlerinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi memurlarının teşkilâtına dair olan 5509 sayılı Kanuna ek 6341 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Plân Komisyonu raporu (2/766) (S. Sayısı : 802) [Dağıtma tarihi : 26 . 1 . 1965]

19. — Silâhlı Kuvvetlerde görevli muvazzaf tabip, dış tabibi ve eczacılara tazminat verilmesi hakkında kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/861) (S. Sayısı : 976) [Dağıtma tarihi : 26 . 5 . 1965]

20. — 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler ile bazı fıkralar eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Savunma, Maliye ve Plân komisyonlarından 5 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/798) (S. Sayısı : 974) [Dağıtma tarihi : 21 . 5 . 1965]

21. — Ulaştırma Bakanlığının barışta düzenlediği veya denetlediği ulaştırma ve haber-

leşme işlerinin olağanüstü hallerde ve seferde ne suretle yürütüleceğine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma, Ulaştırma ve Plân komisyonları raporları (1/702) (S. Sayısı : 944) [Dağıtma tarihi : 4 . 5 . 1965]

22. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Merkezi Andlaşma Teşkilâtı arasında imzalanan «Merkezî Andlaşma Teşkilâtının, Millî temsilcileri ve Milletlerarası Statüleri hakkında Anlaşma» ve eki mektuplarının onaylanmasının uygun bulduğuna dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/166) (S. Sayısı : 971) [Dağıtma tarihi : 20 . 5 . 1965]

23. — Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara dair Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve İmar ve İskân, İçişleri ve Plân komisyonlarından 5 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/706) (S. Sayısı : 865) [Dağıtma tarihi : 23 . 2 . 1965]

24. — Ordu Milletvekili Ferda Güley ve Edirne Milletvekili Nazmi Özogul'un, 657 sayılı Harita Müdürü Umumiyesi Kanununun 8 nci maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna 3 ncü bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Millî Savunma komisyonları raporları (2/515) (S. Sayısı : 740) [Dağıtma tarihi : 15 . 7 . 1964]

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK İŞLER